

*Grundejerforeningen
for "Fortunen"
og Nærmeste Omegn
(Grundlagt 1921)*

Fortunen

*Grundejerforeningen
for "Fortunen"
og Nærmeste Omegn
(Grundlagt 1921)*

Fortunen

Spredte minder
fra de første årtier efter 1930

FORTUNEN

Spredte minder fra de første årtier efter 1930 er skrevet og indsamlet på opfordring af Grundejerforeningen for "Fortunen" og nærmeste omegn.

Ophavsretten tilhører de enkelte bidragydere.

Opsætning: Kristian Koktvedgaard

Trykt i Danmark 2007

Trykt som manuskript.

Indholdsfortegnelse

Forord	7
af Birte Bang	
Ved Fortunen 29	9
af Carl V. Poulsen	
Ved Fortunen 22	11
af Birte Bang efter interview med Hertha Nielsen	
Trongårdsvej 11	14
af Carl Otto Kjeldsen	
Trongårdsvej 17	21
af Niels Jensen	
Trongårdsvej omkring 1942	24
af Lars Puggaard	
Trongårdsvej 15	31
af Lars Puggaard	
Ved Fortunen 18	39
af Benedicte Deely	
Trongårdsvej 13	41
af Aase Jakobsen	
Ved Fortunen 18	51
af Gudrun Nielsen	
Pluk fra en gammel mødeprotokol	54
af Birte Bang	
Fortunens dejlighed	56
af Birte Bang	

Forord

v/ Birte Bang

Den der funderer over, hvor navnet Fortunen stammer fra, vil nok hurtigt tænke, at det da må have noget at gøre med Fortuna, der var gudinden for lykke og held. Hvilken lykke? Jagtlykken, naturligvis - jagten i Dyrehaven.

Medlemmer af 'Grundejerforeningen af Fortunen og Nærmeste Omegn' tænker nok ikke på jagtlykken, men blot på det store held - den lykke - det er at bo i dette dejlige område.

Grundejerforeningen opfordrede efter generalforsamlingen maj 2005 "alle medlemmer til at støve gemmerne af og kontakte Birte Bang med fotos, gamle kort eller andet materiale om vort områdes historie."

Den ældre historie er så udmærket beskrevet i 1922 af Palle Rosenkrantz: "Fortunen, et skilderi fra Fortid og Nutid", og den nyere ligeså år 2000 af Arne Ipsen: "Fortunens eventyrverden".

Nærværende "Opus 3" består af nulevende ældre personers egne oplevelser som barn eller ung i vores område. Det drejer sig derfor om de første årtier efter 1930.

Forhåbentlig vil andre ældre "fortunere" kunne genkende dette og hint, og formodentlig vil yngre og nye beboere glædes eller undres ved at tænke: "Var det virkelig sådan, det var?"

Foto 1 Eremitageløbet 1972. Arkivfoto

Foto 2: Ved Fortunen 29 "Fortuna". Foto Annette Hartung

Ved Fortunen 29

v/ Carl W. Poulsen

Mit første bekendtskab med Fortunen fandt sted, da jeg var ca. 11 år gammel. På det tidspunkt købte og bebyggede min fader parcellen Trongårdsvej 1 (Ved Fortunen 29).

Da en håndværksmester uden varsel forlod det påbegyndte byggeri og hovedentreprisen, måtte familien, min far, mor, søster og jeg samt en hundehvalp, i et par måneder bo i øverste etage, medens underetagen blev færdigbygget.

Huset var tegnet af min onkel, vice-oldermand, muremester Wilhelm Poulsen, der også førte tilsyn med byggeriet.

Jeg mener, at ismejeriet lige overfor på den anden side af vejen (Ved Fortunen) endnu ikke var etableret, idet jeg kan huske, at jeg på min første cykel (som jeg fik ved indflytningen) kørte til Femvejen, hvor der dengang var en bager, for at købe morgenbrød. Men ismejeriet kom vist ret hurtigt efter, at vi var flyttet ind i huset, og indehaveren fru Ludvig blev en højt skattet genbo. Vi havde ingen telefon (hvem kan forestille sig det i dag?), men fru Ludvig stillede altid sin telefon i butikken til rådighed, og når nogle ville have forbindelse med os, kom hun løbende over vejen. Fru Ludvig havde for mig og min søster endnu en stor tiltrækning, idet hun var i besiddelse af en stor skatkiste af gamle bøger, som hun udlånte os med gavmild hånd.

De eneste fortrædeligheder mellem genboerne var hundene, idet begge familier havde en ruhåret foxterrier, hvoraf fru Ludvigs havde dårligt bagben. Dette forhindrede dog ikke, at de to hunde kom i slagsmål, når de kunne se deres snit til det. Men de kunne også arbejde sammen, hvilket skete,

når en muremester, der boede i det sidste røde hus i den anden ende af "Ved Fortunen" hver eftermiddag eller aften kom kørende på cykel med Fortunens skræk – en kæmpestor, bidsk boxer – i snor; så sluttede de to foxterrierer sig sammen, og jog efter boxeren – en på hver side. Et par gange medførte det, at muremesteren styrtede på cyklen og boxeren kom fri; og så var det boxeren, der løb efter de to små hunde, som den til alt held aldrig fik fat i.

Det var ikke morsomt at møde denne bidske hund, når man legede i Ermelunden, for når muremesterens søn – Børge, tror jeg han hed – gik tur med den, slap han den ofte løs. Så var det om hurtigst muligt at komme op i et træ, før det brølende uhyre nåede frem.

Ermelunden, Fortunens Indelukke i Dyrehaven og alle markerne, hvor der i dag er parcelhuse; kunne en dreng ønske sig en bedre tumleplads. Hvidegaard med dens store halmlade og mosehul hørte også til vor verden, ligesom skråningerne bag gården var herlige skibakker, som tiltrak publikum fra Lyngby og omegn. Her på skibakkerne mødte jeg min første kærlighed, Bente, som, viste det sig, også gik på Lyngby Statsskole.

Jeg tror den gamle Clauson-Kaas endnu ejede Hvidegaard, og sønnen den berømte flyver boede der af og til. I al fald har jeg leget med sønnen, men mest med forvalterens søn, Poul, som var en af mine gode venner, og som senere blev medlem af min patrulje i Det Danske Spejderkorps.

Kunne man tænke sig en bedre verden at vokse op i? Har I prøvet at stå på ski en

måneklar nat i Dyrehaven? Og vi var begunstiget med tre hårde isvintre.

Der skete også verdensbegivenheder. Den store verdensjamboree foregik på Ermelundssletten, og inspirerede mig til at blive spejder. Et år var der verdensmesterskab i Landevejscykling, hvor ruten gik lige forbi vores hus. Det var vist oven i købet en dansk rytter (Hansen?), der vandt løbet.

Jeg gik i mellemskolen i Taarbæk, hvor vi allerede i maj måned skulle bade fra en badeanstalt lige udenfor havnen. En gang imellem var det en blandet fornøjelse, da kloakkerne udløb ganske tæt på kysten. Lyngby-Taarbæk kommune sørgede for bustransport til Taarbæk for de elever, der kom fra Fortunen. Skolebusser er altså ikke nogen nymodens foreteelse.

Om sommeren var det dog mere morsomt at lade cyklen køre i frigear gennem Dyrehaven til Klampenborg; selv om det gik op ad bakke på hjemturen. Da jeg kom på Lyngby Statsskole, var der ingen gratis busbefordring, og jeg måtte i al slags vejr cykle ud og hjem.

Vores nabohuse var begge sommerhuse. I det, der lå langs Trongårdsvej, boede en dengang meget kendt journalist, Jørgen Bast, og hans hustru, der var en kendt kvindelæge.

Det andet sommerhus lå langs "Ved Fortunen". Beboerne i dette stiftede jeg bekendtskab med, da jeg en dag overraskede en dreng på min alder i ved hjælp af en lang kæp at rage hasselnødder til sig fra den lange række af hasselbuske, der i vor have stod langs skellet. Det endte med et årelangt venskab med Helge Odel både i barndommen og ungdommen. Det førte også til et nabo-venskab med livlig trafik gennem et snart bredt hul i hækken fra den ene familie til den anden. Næsten hver eneste dag sommeren igennem blev der af-

holdt tesammenkomst i et af husene, hvor mødrene, min søster og jeg og Helge og hans to søstre deltog. Fædrene var jo for det meste på arbejde, men de var med til aftenselskaber og cykelture i omegnen.

Nøddetyven Helge blev senere i tilværelsen departementschef i Indenrigsministeriet og endte sin løbebane som agtværdig amtmand for Frederiksborg amt.

Min far Aage Holger Poulsen var i øvrigt i mange år kasserer for grundejerforeningen. Det havde jeg nogen glæde af, idet jeg løb rundt med opkrævningerne for kontingentet og som vederlag herfor fik, hvad der svarede til de sparede frimærker. Nogle gange kunne det være lidt pinligt, især hvis grundejeren ikke kunne betale det forholdsvis lille beløb. Jeg tror også, min far senere blev formand for grundejerforeningen. I al fald kan jeg huske, at han var meget stolt af, at han efter årelang kamp med sporvejene til sidst fik udvirket, at Trolleybussernes rute blev forlænget til Jægersborg, der så blev endestation. Det var jo også et betydeligt gode for beboerne på en tid, hvor hvermand ikke var bilejer, men måtte cykle eller gå til Gentofte Station eller til sporvognen et stykke fra Posemandens hus.

I dagene før befrielsen i 1945 boede min hustru og jeg nogle dage hos mine forældre. Fru Ludvig blev da årsag til, at jeg modtog meddelelse om tyskernes forventede kapitulation et døgn før den skete. Som i min barndom kom fru Ludvig løbende over vejen og sagde, at der var telefon til mig. Noget forbavset – jeg boede jo ikke længere i huset – tog jeg telefonen og fik besked om med det samme at møde med min gruppe, der for det meste bestod af min gamle spejderpatrolje, og som var tilknyttet Afsnit 5 i modstandsbevægelsen, på en lade udenfor Lyngby.

Men det er en anden historie.

Ved Fortunen 22

v/ Birte Bang efter interview med Hertha Nielsen

Et villakvarter med ismejeri

Det område vores grundejerforening dækker, er et villakvarter, hvor der nu - år 2006 - næppe er én eneste byggegrund tilbage. De ændringer, der sker, er altså ikke nybyggeri, men forbedringer og tilbygninger til ældre eller gamle villaer.

Går vi tilbage til 1940'erne var der foruden mange tomme grunde en hel del sommerhuse. De er nu alle blevet til helårsbeboelser.

Området omfatter dog også 3 virksomheder: Hotel Fortunen, Fortunens Ponyudlejning og Rideskole og Dyrehavegård. Alle tre er glimrende beskrevet af Arne Ipsen i bogen "Fortunens eventyrverden", forlaget Attika 2000.

I årene 1943-1980 fandtes desuden én forretning: Et ismejeri. Det var uhyre populært og savnes stadig meget af alle dem, der har kendt det, og som stadig bor her.

Foto 3 Mejeriet, september 1972. Arkivfoto

Ismejeriet og dets historie

På hjørnet tættest ved skoven Ved Fortunen 22 boede familien Ludvig. Fru Ludvig fik under krigen den lyse idé at sælge brød og mælk til sommerhusfolket.

Hun cyklede så til Lyngby Mejeri og købte mælk og til Lyngbybageren efter en stor kurvfuld brød.

Det var en succes, også for de fastboende, alt gik netop "som varmt brød", så der blev hurtigt behov for at få bygget en lille butik, hvorfra disse varer kunne sælges.

I 1947 blev fru Ludvig syg, og det lille mejeri blev nu købt af ægteparret Hertha og William Nielsen. De to havde mødt hinanden på Dyrehavegård, hvor hun arbejdede i køkkenet, han i marken. Forpagter Preisz, der havde stor tiltro til parret, støttede med et lån. (I parentes bemærket var det sådan, at Dyrehavegårds køer gav mælk, der var godkendt som børnemælk, en særlig sund mælk, som kun kunne sælges til børnefamilier og kun 1 liter pr. barn om dagen. Det kostede 49 øre, så der skulle altid være et lager af 1-ører til returpenge).

Det var trange kår for hr. og fru Nielsen og deres lille datter. Bag butikken var der en ganske lille stue, køkkenet og baglokale - i alt 44 m². Toilet fandtes i villaens kælder. I 1950 flyttede familien op på villaens 1. sal, hvorved der blev mere lagerplads.

Hårde tider, slid og slæb

De første 7 år havde William også arbejde på Dyrehavens savskæreri. Når han kom hjem, cyklede han ud med varer. Det var 3. ombæring, for Hertha cyklede hver morgen ud med mælk kl. 6, og så igen med bestilte varer midt på dagen. Senere blev der råd til bud - de fleste af området's børn har haft job der i deres grønne ungdom - ja, og senere igen til en stor, dejlig varebil, som William kørte.

Efter første udbringning, dvs. ca kl. 6.30 - 7.00 var butikken åben hver dag ugen igennem. Lukketid var alle årene kl. 17.30, også lørdage og søndage. (Dog lukket kl. 11 om mandagen !). Man skal også lige huske, at der i mange år efter krigsophøret maj 1945 var streng rationering af alle varer, et ismejeri handlede med. Det betød en forfærdelig masse ekstraarbejde med mange rationeringsmærker. At indkradse dem, at tælle dem, at sende dem til leverandørerne.

Som nævnt var mælk også rationeret, men ikke på mærker, så det var op til hr. og fru Nielsen at fordele så retfærdigt som muligt. En husstand uden børn fik kun 1 liter, en halv liter ekstra hvis der var ét barn. Fru Nielsen husker en kunde, der var vred, fordi hun kun kunne få én liter til ris a l'amanden til jul.

Øl og sodavand var også problematisk. For forretningen kunne i begyndelsen kun få tildelt 25 øl og 50 sodavand pr. uge ! Piskefløde fandtes ikke. Men den såkaldte fløde 3 kunne med en maskine og et pulver piskes til skum, der så solgtes 100 g. ad gangen i en lille papæske. (Plastik var jo ikke opfundet i 1940'erne).

Foto 4 Mejeriet. Arkivfoto

Fremgang

Der kom rigtig fremgang for ismejeriet omkring 1960, da hele Fortuneparken, Tron-

gårdsparken og Hvidegårdsparken blev bygget. De mange håndværkere skulle have mælk eller øl til deres frokost. Og så kom skolen, Trongårdsskolen og seminariet (nuværende Erhvervsakademiet). Der var værelser til 60 lærerstuderende, der som regel ville have mælk hver dag.

De store nye villakvarterer i de kommende år gav en god indtægt, men også megen travlhed. Måske for meget?

En kunde fortæller

Nærmeste genbo til ismejeriet siden oktober 1965 Birte Bang fortæller:

"Vi var utrolig glade for at kunne købe mange daglige fornødheder så tæt på. Foruden al slags mælk, ost og brød, øl og vand og en hel del kolonialvarer kunne man få spegepølser, leverpostej, toiletpapir og - nylonstrømper !

Og så var det "på bog". Vi betalte bare en gang om måneden, og vores børn havde lov til at købe, hvis der manglede et eller andet, når de kom fra skole, før mor kom fra arbejde. En særlig ting var, at man kunne bestille rigtige lækre flødeskumkager til lørdag eftermiddag. Det var f.eks. verdens bedste Napoleonskager. Og så slik og søde sager og is. Fortunens ismejeri var nærmeste slikbod til Trongårdsskolen, hvor de ældste børn havde lov til at smutte over i spisefrikvarteret.

Det kunne være svært at vælge ud fra den lange række glasdåser med diverse bolsjer. Når man endelig havde besluttet sig for 5 piratos og 7 flødekarameller, så skulle de lige byttes til det modsatte - eller til noget helt tredje. Og det blev de. For fru Nielsens tålmodighed og service, også (eller netop ?) over for børnene var mageløs. Eventuelle voksne i køen måtte pænt vente på tur.

Én gang om året var der en særlig begivenhed for mejeriet: Eremitageløbet. Så blev der opstillet en lang række salgs-

boder udendørs, og kvarterets unge var medhjælpere. Det var virkelig festligt og fornøjeligt."

Ophør

Slid og service i 33 år. Det gik ud over helbredet. For koldt var der sandelig i den lille butik. Meget koldt. Sundhedsmyndighederne kom jævnligt på besøg. De godkendte forholdene så længe hr. og fru Nielsen holdt ud, men ikke en dag mere.

Den 1. april 1980 drejede de nøglen om. Der var masser af blomster og stor, stor tak fra kundekredsen, der også indsamlede et gavebeløb. Tre måneder efter rejste parret for denne gave en tur til Harzen. Nu skulle de til at nyde deres frihed, deres otium. Velfortjent er et svagt ord. På en spadseretur i bjergene faldt William død om. Og Hertha måtte rejse hjem alene.

Fru Nielsen blev boende på 1ste salen i villaen, hvor fru Ludvigs svigersøn beboede stuen. Da han blev gammel og svagelig og måtte flytte på plejehjem, flyttede fru Nielsen op til sin datter og svigersøn i Fredensborg. Det var lillejuleaften 1996.

Mejeriet stod altså tomt i næsten 17 år. Ved ejerskiftet besluttede den nye ejer at indrette sit kontor i det gamle ismejeri. Han restaurerede og moderniserede, så det blev som nyt. Men de gode dagligvarer må man selv hente længere væk.

Nærheden og den store personlige service er og bliver: Historie.

Foto 5 Hr. og Fru Nielsen ved mejeriets lukning. Arkivfoto.

Trongårdsvej 11

v/ Carl Otto Kjeldsen

Sommerhusgrund

MATR NR 15 N Kgs. Lyngby.

Sogn: Kgs. Lyngby.

Herred: Sokkelund

Amt: Københavns

1390 M² Hartkorn.

Mine forældre købte ovennævnte sommerhusgrund i juli måned 1943 af Fru Ella Behrens. Grunden var på 3500 kv. alen (svarende til 1.390 m²). Længden af grunden var 92 m og facaden til vej 14,59 m. Altså en meget lang og smal grund. Årsagen til denne besynderlige udstykning har jeg ladet mig fortælle skyldtes, at udstykningen skete medio 1800 tallet, hvor jord var meget billig, hvorimod veje var forholdsvis dyre.

Tidspunktet for udstykningen vides ikke med nøjagtighed, men på mit skøde foreligger der følgende udskrift af tingbogsattesten (pr. 13/11-58):

1/5-1867	DOK ang. Bestemmelser om en vej.
7/5-1884	DEKL ang. hegn imod Dyrehaven, Anlæg og vedligeholdelse af veje og stier, jords afståelse hertil og en låge i Dyrehavehegnet.
1/4-1885	DOK ang. Udstykning, bebyggelse, benyttelse, vedligeholdelse af vej og hegn samt porte og låger.

Disse ret restriktive byrder har dog ikke forstyrret min nattesøvn - ligesom vedligeholdelse af veje og stier ikke har belastet mig fysisk. Det er ej heller lykkedes mig at opspore lågen i Dyrehavehegnet.

Til fordel for mine forældre blev købsprisen nedsat til 6.000 kr., idet grunden henlå total tilgroet som et vildnis. Til gengæld var der udgravet kælder til et planlagt hus. Til bagdel for mine to brødre og mig blev vi forhyrede til at klargøre grunden til "Nyttehave", idet man må betænke, at vi var i 2. verdenskrigs sidste halvdel med mangler på alt.

I grundens sydlige ende var opført et primitivt træhus, som min Far gjorde beboeligt ved indkøb af brædder fra en nedrivning i Ordrup (pris 150 kr.). Varme og madlavning foregik på et gammelt komfur indkøbt på Hvidegård. Kvas kunne sannes i skoven, derfor blev huset ramme om herlige somre, idet vores sæson gik fra 1. april til 1. september.

Mine forældre havde hård hud på nervesystemet, idet de grundigt negligerede påbuddet fra LY/TÅ kommune, der påbød at "Lysthuset må

Foto 6 Trongårdsvej 11

ikke benyttes til beboelse, herunder sommerbeboelse eller natophold af nogen art".

Uagtet at sommerhuset havde en høj alder, holdt det sig oprejst, indtil Grethe og jeg

holdt "Housewarming" i det, hvorunder gulvet brasede sammen p.g.a. vild og uhæmmet dans.

Trongårdsvej var på overtagelsestidspunktet en simpel grusvej med et fortov ligeledes grusbelagt men med en græsrabat mod vejen. Vi var derfor tæt ved kvælningsdøden af støv, når Dyrehavegårds mange hestetrukne arbejdsvogne passerede grunden.

Ved en kendelse afsagt af kommunens tekniske forvaltning, vejafdelingen, dateret 21. marts 1951 pålagdes det grundejerne at foretage istandsættelse af Trongårdsvej med asfalt og flisefortove. Udgifterne hertil fordeltes med halvdelen af facade-længden mod vejen, og med halvdelen i forhold til deres areal, således vedtaget på sognerådets møde den 19. marts 1951.

Som naboer havde vi til venstre (Trongårdsvej nr. 9) daglejer- eller fodermesterfamilier ansat og indkvarteret af Dyrehavegård. Der boede altid to familier i huset, hver familie udrustet med en stor børneflokk. Da ansættelsesforholdet var halvårligt, fik vi ikke noget tæt forhold til disse familier.

Til højre for os (Trongårdsvej nr. 13) boede vognmand Sofus Kofoed. Sofus var et meget hyggeligt menneske. Meget tolerant og hjælpsom. Han havde sine turistbusser opstaldet i garagen - af stor dimension opført af cementpudsede tagplader, aldrig vedligeholdt og derfor meget lidt køn - eller på vejen langs den lille fredsskov. Sofus var i forbindelse med modstandsorganisationen Holger Danske. Hans bus parkeret i garagen var derfor et fortrinligt skjulested for våben - hvorimod bevægelsens depot af stålhjelme fandt skjul i vores udhus.

Jeg bør også nævne en pudsigt ting. Der var under 2. verdenskrig som sagt mangler på

alt - også brænde. Pludselig en dag henvendte to arbejdsløse sig til min Fader og bad om tilladelse til at optage de 7 store stød af bøgetræ, vi havde stående til stor gene på grunden. De fik sved på panden, men drog tilfredse af sted med stødbrændet, der sikkert har givet dem et godt supplement til arbejdsløshedsunderstøttelsen.

Huset

I november 1958 købte jeg grunden af mine forældre. Jeg var i den heldige situation, at jeg havde kunnet lægge et større beløb til side tjent i Grønland og Det Mellemste Østen. Mine forældre var kørt trætte af at holde den store nyttehøve, derfor var det naturligt at "Adminralen gik fra borde".

Jeg gik nu i gang med planer om at opføre et hus på grunden. Det viste sig imidlertid, at det hus jeg havde valgt, var 40 cm for bredt i begge sider mod skel. Den påbudte afstand til skel skulle være 2,55 m, en afstand Lyngby-Taarbæk Kommune ikke på det tidspunkt ville fravige.

Hele halløjet kostede mig desværre et halvt års forsinkelse, før jeg kunne indvie mit nuværende hus den 22. juli 1960.

I 1973 lod jeg mig overtale til at udstykke min grund. Jeg afgav 515 m² i samarbejde med ejerne af Trongårdsvej 13A og 15. Denne udstykning har jeg fortrudt mange gange, idet ingen af os implicerede havde drømt om at kommunen godkendte, at der kunne opføres et dobbelthus med høj kælder og udnyttet tagetage på den koteletgrund, vi havde etableret i fællesskab.

Udover en 6 års periode, hvor vi var udstationeret i Jylland, og hvor huset var udlejet, har det været rammen om et godt familieliv (3 børn) - og er i størrelsen i dag ideelt for et pensionistægtepar.

Dyrehavegård

At der lå en bondegård på vores vej var gulf for os Københavnerdrengene. Gården blev den naturlige tumleplads for os.

Vi var derudover heldige, at det vrimlede med børn på gården, hvor en stor part var os jævnaldrene.

Gården var en rigtig gård. Der var masser af dyr. Jeg mener at kunne huske, at der var arbejdsheste til 10 vogne, noget over 100 køer og kalve, et stort antal svin og mange høns. Til driften var der ansat mange karle og piger. Friske unge som vi selvfølgelig var på fornavn med.

Foto 7 Dyrehavegård. Foto Søren Gundorph

Den daglige leder var forvalteren. En ung, frisk fyr i ridebukser og altid blankpudsede brune ridestøvler. Han afholdt mønstring om morgenen, ved frokosttids begyndelse, ved dens afslutning efter den obligatoriske middagssøvn, samt til fyraften.

Alle mønstringerne blev annonceret ved ringning med den store malmklokke (eksisterer endnu), og alle karlene havde påbud om at stille sig på række efter bedste militære stil og i ro afvente besked om, hvad de skulle foretage sig.

Alle dukkede sig, når der skulle udtages en karl til pasning af den store have. Det blev som regel William (senere bestyrer af det lille Ismejeri ved Fortunen). William var den stærkeste af alle karlene, og han udvalgte sig altid det bredeste luge- eller

skuffejern. I høsten havde William altid 2 neg på forken, hvor de øvrige karle kun havde eet.

Den øverste myndighed på Dyrehavegård havde forpagter Preisz, en bister herre som vi havde stor respekt for. Han udførte alle sine inspektioner af markarbejdet på en speciel cykel. Meget lav og af kraftig konstruktion. På styret hang hans tykke stok. Han gad dårligt hilse igen, når vi ærbødigt bukkede hovederne for ham.

Pigerne på Dyrehavegård stod for madlavningen, hvor der altid blev spist varm mad til middag. Vi sultne drenge kiggede ofte mis-

undelig på den herlige mad, der blev serveret i folkestuen.

Vi var derfor forundrede en dag over, at karlene nægtede at spise oksesuppe og oksesteg. Det var en af de varme sommerdage, hvor det ikke er så populært at spise vintermad. I dag forstår jeg dem godt, men vi almindelige borgere havde kun de sparsomme rationer af kød at ty til, hvorimod det var let på en gård at slagte sig til herlighederne.

Angående rationering af kød. Jeg husker, at tirsdag var kødløs dag. På den dag fik vi i stedet 2 retter vandgrød. Vandgrød og vandgrødsklatkager.

Om aftenen legede alle med hinanden også karlene og pigerne. Vi spillede Pind (jeg har glemt reglerne), men den mest

populære leg var skjul. Nok fordi høet var godt at gemme sig i for de to køn.

Høsten var den bedste tid på året. Alle måtte af gårde for at høste, når vejret var til det. Der blev endvidere antaget høstarbejdere, og min storebror supplerede sine små lomme penge med gode daglønne. Til gengæld kunne han fremvise tonstykke arme hævet af tidslernes torne. Jeg kan derfor ikke i dag gå ind for økologi, idet jeg husker datidens kornmarker som halvt korn og halvt tidsler.

Først da vi modtog amerikansk mel blev vores franskbrød hvidt. Væk var det grå gennemklistrede brød, som var vores hovednæringsmiddel.

Fortunfortet

Fortunfortet var i min drengetid et absolut lukket område. Høje hegn og forbudsskilte holdt os ude. Jeg har ladet mig fortælle, at een af lejerne af en del af Fortet benyttede Fortet til modning af oste. Under folkestrejken under 2. verdenskrig skulle ejeren beredvilligt have solgt ud af sine beholdninger. Min familie kom ikke i betragtning. Jeg var i stedet sendt af sted på cykel til Nærum for at købe rugbrød. Uheldigvis punkterede jeg i Hjortekær, så

der kom ikke rugbrød på bordet på Trongårdsvej nr. 11.

Fortunfortet blev på befrielsesdagen den 5. maj 1945 ramme om en tragisk ulykke.

En af Fortets lejere benyttede Fortet som fyrværkerilager. Karlene på Dyrehavegård besluttede, at det kunne være helt fint, hvis man kunne fyre nogle raketter af og lave nogle gode brag med sejlgnarbsbomber for at fejre glæden over friheden. De brød derfor ind på Fortet og forsynede sig.

De bortfjernede effekter var imidlertid hurtigt opbrugte, hvorfor de udførte endnu et indbrud. Denne gang blev de begærlige og hev kasserne med fyrværkeri ned fra hylderne. De forsynede sig, men lod det tilovers blivende fyrværkeri blive liggende til overtrampning. Der flød derfor med krudt i Fortets gange.

Forkarlen Herluf blev smøgforlegen. Tændte en tændstik, og alt sprang i luften. Han nåede ikke ud og omkom.

En umådelig tragisk ulykke som vi ikke engang kunne højtideliggøre ved at sætte flaget på halv stang, idet samtlige flagstænger flagede på hel for at fejre, at vi

Foto 8 Fortunfortet. Foto Annette Hartung

havde fået fred. Herluf var endvidere forlovet med én af familien Hall's døtre. Familien Hall var bosat på Dyrehavegård.

Hvidegård

I vores naboskab lå også en dejlig bondegård. Det var Hvidegård.

Vi var så heldige at kende bestyrerparret Else og Johannes Reetz Christiansen. De havde 3 børn, Poul, Grethe og Ole, som blev vores dejlige legekammerater. Gården ejedes af den legendariske Ritmester Clauson-Kaas. Han gjorde sig især bemærket ved at være skaberen af Klampenborg væddeløbsbane beliggende i Ordrup mose.

Det var derfor naturligt, at der skete opdræt af "Ædel Hesteavl" i samtlige stalde. Gården havde tillige kun et begrænset landbrug centreret om det, der i dag benævnes Trongårdsparken. Resten af jorderne var udlagt til folde i lighed med, hvad der findes i dag, nemlig fra den fredede gravhøj og ned mod Ermelunden og "Spejderbakken". Spejderbakken fik navnet under den første Jamboree afholdt i Danmark i 1924, og hvor teltene var opslået på Ermelundsletten. På Spejderbakken var opbygget en talerstol, hvor der kunne afholdes gudstjenester.

Ved siden af spejderbakken havde Den kongelige Livgarde en mindre skydebane, hvor skuddene endte i en høj skrænt. Livgarden var garnisoneret på Jægersborg Kaserne. Efter skydningernes ophør havde vi drenge en god forretning ved at grave projektilerne ud, således at vi kunne smelte blyet fra med en god fortjeneste.

Skrænten blev under 2. verdenskrig anvendt som beskyttelse, når tyskerne afholdt øvelser med anvendelse af "Pansernæven", beregnet til at bekæmpe panservogne. Når Pansernæven blev fyret af, lød der så voldsomt et brag, at vores vinduer klirrede.

Hvidegård var under 2. verdenskrig et meget aktivt sted for modstandsbevægelsen. Poul var medlem, og aktiviteterne var især rettet mod fremstilling af våben, der havde et fortrinligt værksted i dobbeltgaragen. Høns huset var endvidere lager for benzin til modstandsbevægelsens køretøjer.

Jeg var endvidere heldig at være på Hvidegård på befrielsesaftenen, den 4. maj 1945, hvor modstandsbevægelsen trådte i funktion.

Hvidegård havde en gartner, som var en ældre ungarl, der var på kost hos Fru Christiansen. Han passede den store have, var meget fæmeldt og passede sig selv. Vi havde stor respekt for ham, for han havde været soldat på de Dansk Vestindiske Øer.

Fra Klampenborgvej og ind til Hvidegård gik en markvej tværs igennem et stort gartneri, hvor især roser havde en udbredt opvækst.

Clauson-Kaas har den store ære at have en vej opkaldt efter sig her i kvarteret - Gustav Adolfsvej. Gustav Adolfsvej var i min ungdom en grusvej, hvor et nedlagt gartneri var dominerende.

Hvidegården var et fristed. Bestyrerparret var meget tolerante, alt var tilladt. Dejlige huler blev bygget i høet opbevaret i "Hjelmen", og dristige spring fra hønebåndene blev foretaget ned i høet.

Efter gartnerens død forfaldt den store have.

Et smedjærnslysthus hjembragt fra Tyskland af Clauson-Kaas i 1930'erne lagde sig ned tynget af slyngroser. Min fader fik det foræret, og det står i dag stadig i vores have med minder fra en dejlig tid.

Dyrehaven og Nærområdet

Uagtet at den skønne Dyrehave var vores dominerende nabo, inspirerede den ikke nok til os drenge. Der var for meget opsyn og kontrol, der hæmmede vores fantasifulde lege. Men selvfølgelig tiltrak det os meget, at vi kunne deltage i forlystelserne på Dyrehavsbakken, der utrolig nok var i drift under hele 2. verdenskrig.

Hotel Fortunen var et besøgt sted, der i mange år annoncerede deres frokosttilbud som "Det store usandsynlige". Egnens karle og piger svang sig i dansen til harmonikamusik i Pavillonen, der lå ved

Hotel Fortunens rejsestald - den nuværende ponyudlejning. Pavillonen udbrændte desværre umiddelbart efter krigen.

Eremitagesletten blev meget interessant i sommeren 1945. Det viste sig, at sletten var udpeget af de allierede styrker for landsætning af luftlandetropper fra England. Ved en opvisning i sommeren 1945 foretoges nedkastning af containere og faldskærmsjægere, deriblandt skuespilleren Mogens Wieth. Gudskelov slap vi for, at det blev virkelighed. Vi havde måske oplevet et Arnhem om igen i omegnen af Dyrehaven. Og vi som troede os sikre på ikke at blive involveret i kamphandlinger, når tyskerne havde tabt krigen.

Foto 9 Hotel Fortunen anno 2007. Foto: Søren Gundorph

Cykelløb var meget populært herude. De var delt op i konkurrencer på verdensmesterskabsruten og De unges cykelløb. Verdensmesterskabsruten står svagt i mine erindringer, men jeg mener at kunne erindre, at feltet var temmelig længe om at gennemføre en omgang på rundstrækningen, men et slag på tasken kunne være trekvart time.

Med en fart på 40-45 km/t kunne ruten måske have været som følger: Start og opløb ved en tribune på Klampenborgvej, derefter svingning til venstre ad Lundtoftegårdsvej, Lundtoftevej, Nøjsomhedsvej, Ørholmvej til Skodsborgvej til Kongevejen, Lyngby Hovedgade og ad Klampenborgvej tilbage til start. Løbene mener jeg fandt sted i 1946/47.

De unges cykelløb havde dagbladet Politiken som sponsor. Starten gik fra Posemandens Hus op ad bakken til Hjortekærvej. En hård start, som siede de svage fra.

Afslutning

Med den givne anledning vil jeg afslutningsvis takke Grundejerforeningen for det udviste initiativ til at samle historiske oplysninger om vort lokalområde, Fortunen.

Jeg vil i den forbindelse anmode Grundejerforeningen om fortsat at arbejde for, at vi kan bibeholde nærområdet som et

smukt og dejligt beboelsesområde, til glæde for kommende slægter.

Jeg vil især påpege følgende emner, der kan få følger for områdets fremtid:

A. Udstykning af Dyrehavegårds jorder

Grundejerforeningen bedes skærpe overvågningen, når planlægning og udnyttelse af jorden påbegyndes. Her skal jeg personlig oplyse, at jeg foretrækker opførelse af et nyt hospital langs motorvejen fremfor opførelse af et BILKA eller CITY 3.

B. Restaurering af Dyrehavegård

En restaurering af Dyrehavegård trænger sig på. Alt på gården virker træt og forfaldent. I denne forbindelse vil jeg pege på den

omfattende restaurering, der har fundet sted af Hvidegård - med et meget smukt resultat.

C. Restaurering af Fortunfortet

Der bør udøves pres på dette arbejde, således at yderligere forfald af dette fortidsminde kan stoppes, før det er for sent.

D. Fredsskoven

En mere aktiv indsats for bevarelse af Fredsskoven i vinkelen mellem Dyrehavegårdsvej og Trongårdsvej udbedes. Jeg tænker her på større disciplin fra beboerne langs skoven. Hvis skoven fortsat benyttes som affaldsplads, forudser jeg gode argumenter fra Lyngby-Taarbæk kommune for nedlæggelse af skoven.

Foto 10 Trongårdsvej 17. Foto: Annette Hartung

Trongårdsvej 17

v/ Niels Jensen

Om Fortunen, som jeg erindrer det

Min barndoms Fortunen, jeg er født i 1928, bestod af Dyrehavegårdsvej, Trongårdsvej, Ved Fortunen, Gustav Adolphsvej, Hjortekærvej, Ermelundsvej og selve Fortunen med hotel, hestestald og låge til Dyrehaven.

På Trongårdsvej, der var en McAdam vej med græsabat mellem fortov og kørebane og vejgrøft på skovsiden, var nogle af parcellerne bebygget med helårshuse, nogle med sommerhuse og nogle var ubebyggede. Således var nr. 1-3 og 9 sommerhuse. Nr. 5 var bebygget med det 2 etagers hus, der ligger bagerst på grunden i dag. Om nr. 7 kan jeg huske, at galoptræner Thieme byggede hus og stald først i trediverne. Nr. 11 var skov med store bøgetræer som skoven overfor. Nr. 13 var flyttet fra Tårbæk Cottager, hvor det var brugt som sommerhus. Nr. 15 og 17 var bygget ca. 1883 efter samme tegninger, blot spejlvendt. Nr. 23 var gartneri ejet af familien Huldbjerg. Nr. 27 var beboet af grund ejerforeningens formand Folkemand. Nr. 29 var helårshus. Nr. 31 var ejet af gartner Huldbjerg og brugt som gartneri. Nr. 33 var helårshus og på nr. 35 lå der den 2 etagers rødstensvilla, der stadig eksisterer.

På modsatte side ligger Dyrehavegård, der oprindeligt hed Trongården, deraf navnet på Trongårdsvej. På nr. 22 ligger den hvide 2 etagers villa, grunden er senere udstykket på begge sider af huset. Nr. 26 og 28 var ejet af gartner Huldbjerg og brugt som gartneri.

På den anden side af Hjortekærvej lå der på sydsiden 6-8 sommerhuse og over for byggede man et vandværk i trediverne.

Resten af Trongårdsvej fra vandværksgrunden til Klampenborgvej var en allé med store vejtræer på begge sider.

Dyrehavegård, der var på ca. 250 tønder land og med ca. 80 malkekøer, var forpagtet af Mørk Hansen indtil Emil Preitz overtog den i 40-41. I den første del af trediverne brændte staldene og laden efter et lynnedslag, og i samme periode blev gården ramt af mund og klovsyge, hvilket medførte at ingen måtte besøge eller forlade gårdens område. I familien Preitz's tid var gården et herligt sted for Fortunens børn, vi måtte lege næsten overalt på gården. Der var naturligvis steder, hvor vi ikke måtte lege. Hvis vi overtrådte disse forbud, blev vi straffet med en lussing, men efter afstraffelsen var vi lige gode venner. Når vejret var for dårligt, inviterede fru Preitz os alle indenfor og trakterede med chokolade og boller. Jeg har sjældent mødt nogen så rare og børnevenlige som fru og hr. Preitz.

På Ved Fortunen var vel en 8-9 grunde bebygget med helårshuse, resten var med sommerhuse eller ubebyggede. Jeg kendte ikke så meget til de, der boede der, men på nr. 22 byggede hr. og fru Ludvig en bungalow, vist nok omkring 1930. Hr. Ludvig, der var snedker, byggede det meste selv. Han byggede også en iskiosk ud til vejen, som fru Ludvig passede. Senere byggede de den bygning, der blev ismejeri. Senere overtog Herta og William Nielsen mejeriet, som de passede i mange år til stor glæde for Fortunens beboere, ja de havde kunder helt ned i Hjortekær. Ludvigs datter og hendes mand overtog bungalowen, hvor der var bygget 1. sal på, som familien Nielsen flyttede op i. På hjørnet af Ved Fortunen og Hjortekærvej lå de

to "lotterihuse". De kaldtes sådan fordi de havde været hovedgevinst i et lotteri.

På Gustav Adolfsvej, der var McAdamvej som Trongårdsvej, var kun 2 grunde bebygget, nr. 8 og nr. 10. Resten lå som brakmark.

På Dyrehavegårdsvej lå der nogle villaer, som vistnok oprindeligt havde været sommerboliger for velhavende københavnere, samt nogle få sommerhuse. Fortunfortet bør vel også omtales, det blev brugt som ostelager og fyrværkerilager. I 1941

ste lag, der ikke var blevet vådt. Vi havde nu så meget fyrværkeri, at vi fik hele påskeferien til at gå med at lege nytårsaften. Den 5. maj 1945 ville nogen fejre befrielsen med fyrværkeri fra fortet. Der gik ild i fyrværkeriet, og der var et par af de unge mennesker, der omkom ved den lejlighed, bl.a. en af Dyrehavegårds karle. Vi så, at de var nævnt i listen over faldne ved Danmarks befrielse.

På selve Fortunen til venstre for lågen til Dyrehaven lå det gamle hotel ved siden af stalden. På den anden side af lågen inden

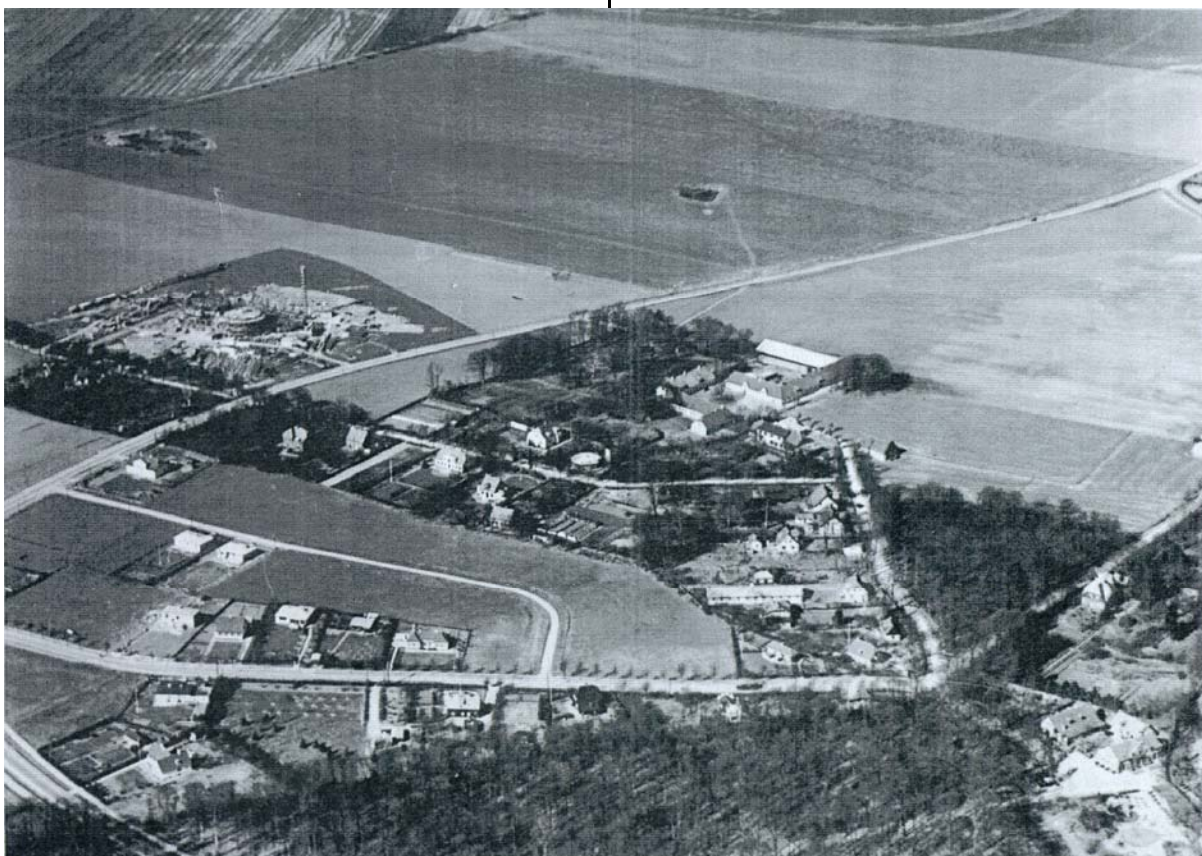

Foto 11 Luftfoto ca. 1936 (Ved Fortunen, Gustav Adolfsvej og Trongårdsvej). Arkivfoto

gik der ild i fyrværkeriet, men på grund af fortets betonmure skete der ikke skade udenfor fortet. Brandvæsenet fik slukket ilden og fik lagerets indhold ud i en stor bunke, som de oversprøjtede med vand, hvorefter de kørte hjem. Så gik vi unger i aktion. Vi fjernede det øverste våde lag og forsynede os med fyrværkeri fra det under-

for hegnet lå det gamle skovløberhus, et længehus af bindingsværk med stråtag. Der var beboelse i den ene ende og stald i den anden. Skovløberen havde en ko, der leverede så meget mælk, at han kunne sælge af det. Huset var, har jeg læst et sted, det skovløberhus, som er omtalt af Oehenschläger, idet vejen til Dyrehaven fra Kø-

benhavn dengang gik via Jægersborg. Der hvor det nye hotel ligger nu, var der et haveanlæg med hække, der dannede båse, hvor man kunne sidde og nyde sin kaffe eller øl. Bordene var øltønder og stolene var klapstole af jern med sæde og ryg af træ. Langs hegnet til Dyrehaven lå der en sommerrestaurant. Da det nye hotel skulle bygges, blev denne bygning flyttet over ved stalden, hvor der var en branddam. Dammen blev opfyldt for at give plads. På det område er der nu en parkeringsplads. Foran det gamle hotel var der en benzinstander af den type med håndbetjent pumpe. Den stod der, hvor der nu står et træ. Overfor hotellet var der en åben plads, som stadig eksisterer. På denne plads var der brolægning af et par meters bredde og langs med brolægningen var der bomme, hvor man kunne tøjre sine heste. Hvert år til fastelavn afholdt Københavns idrætsforening et løb i Dyrehaven med start og mål ud for stalden. Der kom mange mennesker for at overvære løbet, selv kong Christian X kom på sin hest, og der var tradition for, at vi børn skulle trække hesten i halen, jeg ved ikke af hvilken grund. Efter

løbet spiste deltagerne frokost på hotellet, hvorefter de slog katten af tøndene i skoven over for stalden, til stor jubel for os, da tønderne var fyldt til randen med appelsiner og andre godter, som vi fik lov at dele.

Ermelundsvej var asfalteret fra Fortunen til Klampenborgvej, resten af vejen til Jægersborg var McAdam-vej og indtil der kom elektricitet til Fortunen, vistnok i tyverne, var Ermelundsvej den eneste vej med el-lys. Man lagde en femøre i en automat, hvorefter lyset var tændt i 20 minutter. Hvornår der kom elektricitet, vand og afløb ved jeg ikke, men på Trongårdsvej nr. 17 var der de første år petroleumslamper, og der var en brønd til vandforsyning i gården mellem nr. 17 og nr. 15, samt "lokum i gården".

På Klampenborgvej var der et hus, der ligesom Trongårdsvej nr. 15 var flyttet fra Tårbæk Cottager til Fortunen. Tårbæk Cottager lå i det skovstykke, der ligger mellem Strandvejen og Tårbæk Strandvej, men husene blev på et tidspunkt fjernet.

Foto 12 Stalden bag Trongårdsvej nr. 7. Foto Annette Hartung

Foto 13 Trongårdsvej 33. Foto: Annette Hartung

Trongårdsvej omkring 1942

v/ Lars Puggaard

Genfortælling af en syvårigs indtryk af vejen og dens beboere.

Trongårdsvej begynder ved hjørnet af Ved Fortunen, der hvor Dyrehavegårdsvej også begynder. En værdig indledning er dog at starte fra hotellets hovedtrappe. Herfra er et godt udsyn hen mod vejhjørnet. Det første på højre side er en lille gårdsplads med en benzintank. Det er sådan en høj indretning, hvor der kan tappes benzin. Den ligner en høj smalskuldret mandsperson. Det er ikke en tankstation, men bare en enlig stander. Benzinen skal pumpes med håndkraft med et pumpehåndtag. I ”mandens” mave findes noget mekanik, jeg ved ikke hvad, for jeg har aldrig set nogen bruge den. Jeg tror heller ikke, der er noget benzin, fordi der er krig, og vi er besat af tyskerne.

Bag den lille gårdsplads ligger en rød murstensbygning med høløft, det er en hestestald. Hestene i stalden tror jeg tilhører den tyske besættelsesmagt, formentlig højtstående officerer og deres adjutanter. Jeg har været heldig at se den tyske øverstbefalende til hest, men behøver ikke være heldig for at møde tyske soldater, de fleste er hestepassere. Ellers er det private rideheste tilhørende velhavende danskere. Det er kostbart at have hest.¹

Overfor stalden på den anden side af vejen ligger en isbod, som er åben på søndage. Iskiosker eller slikboder synes jeg findes mange steder.²

¹ Hestestalden er ponystalden og den har ikke ændret sig. Oprindeligt var den rejsestald for hotellet.

² Iskiosker fandtes næsten overalt. Ismejeriet, på Klampenborgvej 100 m vest for Ermelundsvej og lige udenfor den røde port ved Posemandens hus lå der iskiosk.

Bag stalden hen mod vejhjørnet ligger en sommerpavillon, det er en restauration med udsækning af øl og jeg tror, der er dans om aftenen, den tilhører hotellet. Der kan være meget livligt derinde med meget støj. Jeg har dog aldrig været derinde. Jeg tror det mest er tyske soldater der kommer der.³

Lige efter pavillonen ligger en lille sø eller snarere et vandhul.⁴

Skoven på venstre hånd kalder vi ”fru Ludvigskoven”, efter indehaveren af ismejeriet.⁵

På hjørnet før vi svinger ned ad Trongårdsvej står en stensætning, og på stensætningen er en bænk, hvor stabslæge Hansen af og til sidder og betragter trafikken på Ved Fortunen. Stabslægen er en gammel mand med stort fuldskæg, han ejer ”stabslægens villa”.⁶ Nogen kalder huset for Meldahls villa. Villaen ligger i en kæmpehave, mere en park, som strækker sig fra stensætningen og ned til det lille røde murstenshus med skifertag, jeg ved ikke hvad huset hedder.⁷

Nu er vi på Trongårdsvej. Det første hus på

³ Pavillonen lå tidligere i hotellets have med udsigt over Ermelunden. Efter hotellets brand blev den flyttet til den omtalte placering vest for staldbygningen. Pavillonen havde 11 fag vinduer i facaden, hvert fag indeholdt 9 ruder. Den er væk. Jeg husker ikke hvornår og hvordan den blev væk. Det eksisterende hotel ligger formentlig der hvor pavillonen tidligere lå.

⁴ Vandhullet er tilkastet og indrettet til parkering.

⁵ Ludvigskoven kom senere til at hedde ”fru Nielsenskoven” efter den sidste indehaver.

⁶ Stabslægens hus er Dyrehavegårdsvej 8. Villaen blev opført og beboet af den berømte arkitekt Meldahl.

⁷ Det lille røde hus er Dyrehavegårdsvej 22.

vejen ligger ikke på vejen, men på Ved Fortunen 29. Her bor nogen, der hedder Poulsen. Jeg har aldrig set dem. Men i det næste, et lille hvidkalket bindingsværkshus med rødt tegltag, her hilser jeg på beboerne, det er fru Bast, hun er læge og gift med hr. Bast, der er journalist. Hun er en pæn hvidhåret dame og han er næsten skaldet og bærer ofte stråhat. De bor her kun om sommeren.⁸

Trongårdsvejen er en grusvej, ligesom kørevejene inde i Dyrehaven. Jeg tror det hedder makadamiseret. Fortov og kørebane er ikke adskilt af kantsten, der er ingen fliser. Men der er en lille rende mellem fortov og kørebane - ikke som en grøft meget mindre - her løber regnvandet.

Vi er lidt misundelige på Dyrehavegårdsvej, for den er asfalteret og der kan de løbe på rulleskøjter. Heldigvis har jeg ikke rulleskøjter.

Nu kommer Villa Egely, det er en 2-etages villa i røde sten. Jeg tror den hedder Egely, fordi der står et stort egetræ på græsplænen. Her bor hr. og fru Møller, det er

Foto 14 Trongårdsvej 5. Foto: Annette Hartung

ældre folk. Han er tidligere gårdejer og er en lille mand. Hans kone er ret stor ikke tyk, men høj og noget bestemt. Jeg kender

⁸ Trongårdsvej 3, huset er i dag forsynet med en udbygning på både for- og bagside, hvilket ikke har gjort det kønnere.

ikke meget til dem.⁹

I Trongårdsvej 7 bor Hermann Thieme med sin kone, han er jockey og tysker. De fleste siger sjukaj. I stalden, der ligger bag huset er en masse galopheste. De fleste er tossede. En gang var en så tosset, at den satte af sted i galop hen ad vejen. Ham som trak hesten ville bare ikke slippe hesten, så han blev trukket på maven hen ad vejen. Heldigvis standsede hesten til sidst. Han hedder Nyrup Larsen og er hestetræner i Thiemes stald, fordi Thieme ikke må være træner, når han er jockey.

I nummer 9 bor min klassekammerat Busser, hans rigtige navn er Vagn Larsen, sammen med sine forældre og søskende, jeg tror der er 4. Her bor også en familien Thomsen med 2 døtre, den ene hedder Minna og er også en klassekammerat og en lillebror der hedder Svend Aage. Ham kalder far den overskårne kæmpe, fordi han er en lille bred fyr. Det har jeg dog aldrig sagt til ham. Alle disse mennesker, jeg tror 12, bor i det lille hus. De voksne går dagligt på arbejde på Dyrehavegård. Vagns far er daglejer og Thomsen er fodermester. Hvad konerne bestiller deroppe ved jeg ikke. Huset er næsten nyt, bygget af en murer som hedder Bærentsen. Vi kalder ikke huset for en villa, vi siger bungalow, jeg ved ikke hvorfor.

En stor fejl ved huset er, at kvisten i taget sidder skævt i forhold til Døren. Det er til stor irritation for far, selv har jeg har aldrig bemærket det. Stakittet mod vejen ser ret pompøst ud. Det består af murede søjler ca. 1 m høje med en indbyrdes afstand på 2 m og indbyrdes forbundet med et vandretliggende, kraftigt jernrør. Indgangspartiet er en muret trappe med høje sidekarme. I ugebladet Hjemmet, som far køber hver tirsdag, er der en tegneserie, der hedder

⁹ Trongårdsvej 5, forhaven er udstykket 5A. Det gamle hus 5B er blevet malet og forsynet med sort tegltag.

Gyldenspjæt. Huset i nummer 9 ligner de huse Gyldenspjæt færdes imellem.¹⁰

Nu kommer en tom grund med et bøgetræ helt ude ved vejen, muligvis ligger et skur helt bagest i haven.¹¹

I Trongårdsvej 13 bor Sofus Kofoed. Huset, som hedder Villa Bøgely, har ikke altid ligget her, men er flyttet hertil nede fra Klampenborg omkring 1925 siger min far.¹² Det er

bygget i bindingsværk og har mod vej-siden en lille lukket veranda. Kofoed er turistvognmand. Hans kone, fru Kofoed, er med i forretningen, som hedder C.A.T. Det er et virkeligt flot navn, som betyder Continental Automobil Turisme.

Busserne er 2-farvede, rød og gul. Han har 2 busser og kører en del for tyskerne siger far. Fru Kofoed er meget aktiv i en eller anden husmoderforening, og det er helt uforståeligt for min mor, for hun har engang været inde i huset, og der var ikke særligt propert og noget sjusket. De har 3 børn, Lise, Aase og Knud. Lise er meget smuk synes jeg, men jeg har aldrig spurgt, om hun vil være min kone, men hun er også lidt ældre end jeg.

¹⁰ Trongårdsvej 9, grunden er udstykket.

Bungaloven med den skæve kvist, som nu er væk er 9B og udstykningen 9A.

¹¹ Trongårdsvej 11, hvor min gode ven, major Carl Otto Kjeldsen i 1959 byggede et lille hyggeligt Brøchner Nielsen hus.

¹² Alle de gamle huse havde navne, som var malet eller på anden måde var markeret på huset. Husets navn var en naturlig del af adressen.

Villa Skovly står der over hoveddøren med sorte bogstaver på huset i Trongårdsvej 15, det er her jeg bor. Jeg er da meget glad for at bo her, men jeg synes det er et gammelt grimt hus. Min farmor, farfar, mor og far bor her også.¹³

Det næste hus ser fuldstændigt ud som vores. Farmor har fortalt, at de to huse er bygget samtidig i 1884. Det var to brødre, den ene muremester den anden tømrer-

mester. Villa Edith står der på huset Trongårdsvej 17. De som bor der kender jeg mægtig godt. Det er nogle søde og rare mennesker. Min bedste legekammerat Bent bor der sammen med en del andre.

Vi er nu nået til, hvor vejen

knækker skarpt mod venstre, men inden jeg går videre lidt om hvad der er på vejens højre side. Det er skov, mest høje bøge, måske 5 gamle ege og en tæt underskov af elme. Det er dem, som har sådan nogle blade der kradsler. Tit tænker jeg på, at vi mangler en legeplads med sandkasse, vippe og gyngeså, så vi må i stedet bruge skoven, men det er kun ganske få af de store træer, som er egnet til klatring, og jeg er endnu for lille til at klatre.¹⁴

¹³ Trongårdsvej 11, 13 og 15 foretog en fælles udstykning i 1973, så der fremkom endnu en koteletgrund. Kofoeds hus er nu 13A og koteletten er 13B og 13C. Hvordan der kan opstå 2 husnumre på en koteletgrund til et een-familiehus, det er en anden historie.

¹⁴ Senere har jeg klatret meget i træer. For omkring 25 år siden fik jeg lyst til igen at prøve. Træet udfor nr. 17 er meget velegnet, så jeg fik slæbt mig op i

Foto 15 Trongårdsvej 15 og 17. Foto: Annette Hartung

Skoven ender ud for nr. 17, og her begynder Dyrehavegårds jorde. Marken bliver nogen gange dyrket. Til andre tider går der kvier. De er altid røde og har ingen horn. Det hænder også at de sprøjter marken med ajle, vi kalder det alje, som er kotis. Så lugter her bestemt ikke godt, når man bor tæt på. På gården har de en tank nede i jorden. Ajlen løber direkte fra koen i stalden ud i den tank. Ajlen pumper de fra jordtanken op i en ajlevogn, som er en hestevogn med en trætønde ovenpå. Tønden, der ligger ned, er nok 3 m lang og lidt under 1 m i tværmål. Så kører de rundt på marken med hest, vogn og tank og spreder ajlen.

Jeg går ikke op på gården. Det er ellers et spændende sted at komme og jeg har mulighed, fordi jeg leger med flere, der bor der, eller hvis forældre arbejder der, men så vil denne fortælling blive alt for lang.

I stedet følger jeg vejen til venstre og går langs hegnet til haven i nr. 17. Det er en stor have. Næsten dobbelt så stor som vor egen. Den ligner ikke en park som stabslægens, slet ikke fint anlagt. Den har køkkenhave, bærbuske, jordbærbed, græsplæne, staudebed og hvad der ellers er i en have, men den er ikke smukt anlagt snarere lidt rodet. Den kan

toppen og sad og nød udsigten. Så kom datteren Anne ud fra nr. 17 og fik øje på mig, hvilket fik hende til at fare ind i huset og råbe: "Far, far, kom ud og se. Puggaard sidder oppe i toppen af et træ." Faderen Johs. Madsen var ikke sådan at forbløffe. Han kom ud, så op på mig og spurgte: "Hvad fanden laver du deroppe?".

ikke kan sammenlignes med Kofoeds baghave, for den er det værste ukrudt. Alt er ukrudt. Jeg tror det er umuligt at gå tværs gennem haven, den er uigennemtrængelig.

Midt i haven er et gammelt hønsehus. Helt bagest er der et vildnis af meget store bregner, så store at vi kan gå indenunder dem ligesom i en skov. Her er jorden helt nøgen, fordi bregnerne er så tætte. Her er også gamle frugtræer. Helt mod skellet til gartneriet er en garage af bølgeblek, der er ingen bil i den, men far har fortalt, at Jensen havde en ambulance som stod der. Jensen kørte på et tidspunkt ambulance.¹⁵

Foto 16 Det gamle vandtårn. Foto: Kristian Koktvedgaard

På den anden side af vejen grænser den op mod Dyrehavegård. Jeg tror det er nyttehaver for dem der arbejder eller bor på gården. Der ligger også en lille sø. Mor har fortalt, at jeg som ganske lille var blevet borte. Efter meget lang tids søgen fandt hun mig siddende ved kanten af den sø. Men jeg kom hjem i god behold.

Efter den lille sø ligger et gammelt vandværk og et højt vandtårn. Vandværket er en stor rund lav bygning beklædt med gulmalede brædder. Den

ligger næsten helt ude ved vejen. Bagved ligger vandtårnet. Jeg har aldrig været derinde, men stedet virker dragende.¹⁶

¹⁵ Trongårdsvej 17 var oprindelig på ca. 3300 kvadratmeter. Den er successivt blevet udstykket i yderligere 3 parceller. Ialt 17A (det oprindelige), 17B, 19 og 21. I 21 står stadig et af de gamle æbletræer.

¹⁶ Vandværksbygningen er revet ned for mange år siden. På stedet er opført en baraklignende bygning, som blev brugt til en skovbørnehave. Denne

Tilbage til venstre side af vejen hvor Hultbjergs gartneri ligger. Nærmest vejen er en masse mistbænke. Det er sådan nogle store vinduer, der ligger ovenpå jorden. Ikke lige på jorden, men hævet et lille stykke af en træramme. Her vokser små planter, der kræver mere varme. Måske er det også stiklinger, som senere prikles ud. Længere inde i gartneriet findes en række gamle små drivhuse. På den del af gartneriet nærmest vor baghave ligger et par eller måske tre store drivhuse med tomatplanter. For enden ligger et kedelhus, som laver varme til drivhusene. Gartner Hultbjerg er en betydningsfuld mand, tror jeg. Han har en søn Ejnar og en datter, men de er meget ældre end jeg. Enkelte gange har jeg været med mor derinde og købe grøntsager. Huset han bor i hedder Rolighed, jeg synes ikke det er stort nok til at være en villa.¹⁷

Naboen til gartneriet er nr. 27 et mindre hus med første sal, det ligger meget tilbagetrukket i forhold til vejen. Her bor hr. Folkerman, en virkelig betydningsfuld person her på vejen. Han er gulvtæppegrosserer og samtidig en særdeles myndig formand for grundejerforeningen. Han er en stor, høflig og, som jeg kender ham, meget venlig mand med hvidt hår, stor Borsalino hat og spadserestok. Min far har fortalt, at han besøgte medlemmernes forhaver og at han påtalte, hvis ikke alt var til hans fulde tilfredshed, mens han myndigt med spadserestokken udpegede det han fandt upasset.¹⁸

Genboen til Folkermann er en stor

anvendelse ophørte efter at nogle af naboerne havde protesteret over al den støj, som børnehaven frembragte.

¹⁷ Gartneriet blev senere overtaget af gartner Petersen og hans kone. De havde 3 børn, Karin, Poul Erik og Hanne. Poul Erik var 2 år yngre end jeg, men vi blev legekammerater. Gartneriet blev udstykket i 23A, 23B, 23C, 25A og 25B. Gartnerboligen var 25B.

¹⁸ Trongårdsvej 27 er udstykket til 27B, således at det oprindelige hus ligger på koteletten.

hvidkalket villa, den tilhører Martinsen som bor her med sin kone.¹⁹ Første sal er udlejet til en meget velklædt mand, som også bruger stråhat. Far mener han lever af at sælge huse, men at han oprindeligt er uddannet konditor.

¹⁹ Trongårdsvej 22 havde en kæmpegrund og blev udstykket, mens Martinsen ejede den til yderligere 20, 24, 26, 28 og 30.

Min farbror var landsretsagfører og han stiftede grundejerforeningen. Min far har senere i mit liv fortalt lidt mere om sin brors død. Han havde gentagne gange forsøgt at tage sit liv på ret makabre måder. I 1928 lykkedes det ham, og det var min far som fandt ham, enten havde han skudt sig eller hængt sig. Min far var meget påvirket af disse sørgelige hændelser, for det var altid far som fandt ham.

Martinsen bør have en lidt nærmere omtale, dels fordi han boede her i utrolig mange år, dels fordi han var en lidt mærkelig person, og endelig fordi der ikke var ret mange i det mindste af kvinderne som syntes om ham. Han købte huset i 1931 til trods for adskillige advarsler om de uhyggelige hændelser som havde fundet sted. Han ernærede sig som kartoffelgrossist, taxavognmand, restaurationsindehaver i Præstø og gårdejer. Ikke samtidig. I lange tider boede han her ikke. Han havde den vane at gå omkring i hele grundejerforeningens område nogen gange flere gange dagligt. Han talte med alle som ville tale med ham, men specielt de helt unge piger havde hans store interesse, her vil jeg pointere, at det aldrig har været på en obskøn vis. Han havde en utrolig viden om lokalområdet, som regel sladder, og hans tale var ofte under bæltet. Men altid om personer han på en eller anden måde havde været i kontakt med. Det kunne være personer vi kendte på vejen eller politikere sågar en statsminister. Viden om de sidste havde han fra at køre taxa. Far mente han var en holden mand, og da jeg vidste, at han ingen børn havde og aldrig omtalte slægtninge, så dristede jeg mig til at foreslå, at jeg skulle nævnes i hans testament. Det blev han meget ophidset over. Ikke over mit forslag nær hans ophidselse skyldtes den enorme arveafgift jeg skulle betale, fordi jeg ikke var i slægt med ham. Det blev ikke til noget. Heller ikke et senere forslag som gik på, at han kunne adoptere mig. Martinsen døde som enkemand for 5 år siden. Kræftens bekæmpelse arvede ham, jeg tror ingen slægtninge fik noget.

Martinsens hus har tilhørt min farbror, som døde meget tidligt, mange år før jeg blev født. Far vil ikke tale om, hvorfor han døde. Farbror hed Hans Christian Puggaard og var gift med Isa, en smuk svensk dame. De fik to døtre Bente og Kirsten Inge. De er også smukke begge to, men de er desværre alt for gamle. De bor alle i Sverige,

Foto 17 Trongårdsvej 22. Foto Annette Hartung

men farmor og farfar har stadig kontakt med dem.

Martinsens hus er det sidste hus på Trongårdsvej altså på den højre side. Grunden går helt fra vandtårnet og ned til Hjortekærvej, måske hører det sidste stykke før Hjortekærvej til gården.

I villa Bona nr. 29 bor Birk Olsen, jeg tror han er lektor, hans kone og deres datter Gunvor. Dem ser jeg ikke meget til, de holder sig for sig selv. Gunvor synes jeg er en lidt mærkelig pige. Hun er enebarn, og de bliver lidt mærkelige - jeg er selv enebarn - jeg tror også hendes far og mor er gamle, og så kan enebørn blive endnu mærkeligere. Gunvor er meget ældre end jeg, hun har aldrig gået i underskole. Mor siger, at forældre kan holde deres børn hjemme fra skole, hvis de selv er i stand til at undervise deres børn. Det må de altså have været. Hun leger vist heller ikke med

de jævnaldrende på vejen.²⁰

Efter Bona ligger en ubebygget grund, den tror jeg gartneren ejer, eller også dyrker han den.²¹

Så kommer et lille rødt murstenshus, hvor tjener Rasmussen bor med sin kone og en

Foto 18 Trongårdsvej 37 A "Tronholt". Foto Annette Hartung

plejesøn vi kalder Bamse. Dem ved jeg ikke meget om, men det er venlige og lidt trivelige ældre mennesker. Bamse er meget ældre end jeg.²²

Tronholt nr. 37 A ser statelig ud, men der er noget dystert over den store mørke have med de mange store træer. Jeg har aldrig været derinde. Der bor en enkefru Thiset og hendes datter, som min far har fortalt ikke er helt normal. Jeg kan ikke huske, at jeg har set nogen af beboerne.²³

²⁰ Villa Bona, vel et af vejens smukkeste huse, fik under nuværende ejer udstykket baghaven. Villa Bona er nr.29A og udstykkede parcel 29B.

²¹ Grunden udstykket til to parceller 31A og 31B, idet en del af 31B er frastykket 33

²² Trongårdsvej 33. Frastykket en del af baghaven til 31B.

²³ Tronholt er nævnt som, "Arkivar Thisets smukke landsted" i en lille publikation om Fortunen udgivet 1922 af Fortunens daværende restauratør M. Kitaszewsky. Ejendommen blev opkøbt og udstykket og bebygget med nogle pæne huse og en smuk havemur, som afgrænser mod Hjortekærvej af en Arp Hansen. Tronholt er 37A. De udstykkede er 35, 37B, 39A, 39B og 41.

På den anden side af Hjortekærvej er kun en bygning på højre side. Det er et stort vandværk. Jeg troede det var Lyngby-Taarbæk kommunes, men det er det ikke. Det laver vand til beboerne i Gentofte. Plænen rundt om vandværket er smuk og velplejet. Desværre er det omgivet af et højt hegn og umuligt at komme ind.

På det modsatte hjørne ligger et rødkalket hus, som ligner bindingsværk. Jeg ved ikke hvem der bor der. Yderligere 2 huse ligger på vejen, det ene hedder Godset og det sidste ligner mest et sommerhus.

Foto 19 Gentofte Kommunes vandværk. Foto: Annette Hartung

Så er der ikke flere huse! Den nærmeste bygning jeg kan se mod vest, ned mod Bondebyen i Lyngby det er Lindegårdsskolen. Den er næsten ny. Jeg troede jeg skulle gå i skole der, men det blev i stedet Taarbæk skole. Ellers er det marker. Jeg ved der er ved at blive anlagt en autostrada til Hørsholm, den går tværs gennem alle markerne, men det kan ikke ses fordi det er gravearbejde ned i marken. Arbejdet ligger nu stille på grund af krigen.

Tronholt blev på et tidspunkt malet hvidt. Det var en periode hvor det var moderne at male murstenshuse. En stor skam. I løbet af en kortere årrække skallede den hvide maling af og det så farligt ud. Formentlig er det den nuværende ejer som prisværdigt og sikkert meget bekosteligt har foretaget en smuk og forhåbentlig holdbar overfladebeskyttelse af murværket.

Hvis jeg er heldig, kan der komme en svæveflyver op fra Lundtofte flyveplads. Så skal jeg kigge skråt mod højre, der ved jeg flyvepladsen er.²⁴

Vejen fortsætter herfra hvor jeg står et stykke ligeud og drejer så mod venstre og ender ude i Klampenborgvej. Stykket fra hvor den drejer og ud til Klampenborgvej hedder Rolandsvej.²⁵ Det er en allé med store træer, men jeg tror kun at det er gården som bruger den.

--- 000 ---

En stor del af ovenstående noter vedrører udstykning af de relativt store grunde i flere små.

Så vidt jeg ved, blev der samtidig med grundejerforeningens stiftelse indført klausul om, at ingen grund måtte være mindre end 3500 kvadratalen svarende til 1380 kvadratmeter. Hensigten var at bevare området som mere "eksklusivt". Klausulen kunne omgås ved skriftlig samtykke af nabogrundejerne. I dag er klausulen omgået på alle grunde.

²⁴ Lundtofte flyveplads lå hvor DTU ligger. Det var nærmest en græsmark med en hangar og et par huse. Under krigen troede jeg mest den blev anvendt til svæveflyvere. Efter krigen var den flyveplads for mindre sportsflyvere. Det var ret generende specielt i week-ends, hvor de små flyvere larmende fløj over vort område.

²⁵ Trongårdsvej har tidligere haft navnet Rolandsvej.

Trongårdsvej 15

v/ Lars Puggaard

Forord

Grundejerforeningen for Fortunen og nærmeste omegn af 1921 har opfordret ældre beboere i området til at beskrive forholdene gennem den tid de har tilbragt her. Birte Bang har været drivkraften bag projektet, til tider irriterende aktiv.

Men hvad skal jeg skrive? Hvor skal jeg begynde? Hvor skal jeg slutte? Hvad skal jeg medtage? Og hvad skal ikke? Hvem har overhovedet interesse i at læse sådan noget?

Ubeskedent vil jeg præsentere mig: Lars Puggaard, født den 4. september 1936 på Sankt Josef Hospital (et katolsk hospital med nonner som sygeplejersker, det lå i Hellig Korsgade på Nørrebro). Flyttede fra fødeklinikken direkte til **Trongårdsvej 15**, hvor jeg har boet siden bortset fra nogle få år. Naturligvis sammen med mine forældre, men også med mine bedsteforældre (farmor og farfar).

Hvorfor netop den adresse? Den historie skal med, for så er jeg begyndt, og begyndelsen er svær og som min farmor sagde: En god begyndelse er halv fuldendt!

Trongårdsvej 15

I 1916 havde mine bedsteforældre set hen til at leje en sommerbolig her på vejen. Det var Villa Bøgely, Trongårdsvej 13. Ikke det hus der ligger der nu, men et lille romantisk bindingsværkshus med røde tegl på taget og brønd med hejseværk lige uden for. Det var dengang ikke usædvanligt, at de faste beboere i attraktive dele af Københavns omegn i sommerperioden udlejede deres bolig til mere velbjegete Københavnerne, for selv at tage ophold i et

usselt baghus eller egnet hønsehus. Bindingsværkshuset findes ikke længere.²⁶

Den sommer var huset desværre allerede udlejet, så i stedet lejede min bedsteforældre et hus i Hjortekær. Men de var blevet betaget af området, og under deres spadsereture under opholdet i Hjortekær kom de ofte ad Trongårdsvej. Under en af disse ture fandt de, at Villa Skovly var til salg.

Uddrag af købekontrakt

Undertegnede Skomagermester M. Johnsen sælger og overdrager herved til Hr. Hovedbogholder Chr. Puggaard den mig tilhørende Villa "Skovly", **Rolandsvej**, Fortunen pr. Klampenborg Matr. No.15 p af Lyngby Sogn på følgende vilkår:

Ejendom med grund, der udgør ca. 5000 kvadratalen og derpaa staaende nagelfaste Apertinenter, derunder Kakkellovne og Komfurer, og elektriske Ledninger og alt øvrigt Tilbehør...

I Købet medfølger Flagstang og Flag, Havemøbler og Redskaber, som nærmere påvist Køberen...

Købesummen er fastsat til 18.000 Kroner...

Overtagelsen finder Sted April Flyttedag 1918
Køberen har allerede nu Adgang til Haven og kan saavidt det sker uden Géne for mig Johnsen og med min tilladelse allerede nu foretage sådanne Beplantninger og Omforandringer af Haven som han finder for godt...

København, den 15 Maj 1917

For Køber

For Sælger

Chr. Puggaard

M. Johnsen

²⁶ Det blev i 1970-erne "ombygget" af en ydervæg og af et overtag og derefter nedrevet. Denne besynderlige fremgangsmåde skyldtes, at den daværende ejer var ængstelig for at omkringboende

April flyttedag 1918 flyttede familien ind. Farmor, farfar og min far, som var 16 år, jeg tror hans 2 søskende var flyttet hjemmefra.

Købekontrakten viser, at huset var med elektricitet, der var ikke indlagt vand. Vandet skulle hentes fra en pumpe i husets gård (på nordsiden). Toilet fandtes samme sted, det var retirader (gammeldags WC med en spand under et bræt med et hul i). Opvarmningen var 4 kakkelovne til koks, og madlavningen foregik på brændefyrede komfurer.

Enkelte af de gamle elinstallationer sad stadig i kælderen. To ledninger skruet fast i loftet fastgjort på porcelænsklokker.

Rolandsvej er ikke en skrivefejl, sådan hed vejen dengang. Den del af Trongårdsvej, som i dag går

fra Trongårdsskolen mod syd, hed i min barndom Rolandsvej og var en allé med store gamle træer. Den mundede ud i Klampenborgvej og var nærmest en markvej.

Farfar

Han er vel en ganske væsentlig årsag til, at jeg har boet her næsten hele mit liv fra 1936 til nu 2006, selvfølgelig må farmor også nævnes, men om hende senere. Hans fulde navn var oprindeligt Christen Frandsen Pedersen, født 4.marts 1863 i

eller de kommunale myndigheder skulle gøre indsigelser af hensyn til husets bevaringsværdighed.

Farup sogn nær Ribe, idet han efter datidens skik fik faderens fornavn til efternavn. (Faderen hed Peder til fornavn og det blev så til efternavnet Pedersen). Han brugte megen tid for at beskrive slægtsforholdet til den berømte del af Puggaard-slægten og modtog ved kongelig forordning af 5. august 1886 bevilling til at føre familienavnet Puggaard.

Jeg husker ham mest som en noget gnaven person, der røg meget pipe. Det var såvel shagpipe som langpipe. Langpibetobakken var noget som lignede tørret tang, som var indpakket i store papirposer. Men det var

Foto 20 Trongårdsvej 15. Foto: Annette Hartung

ikke nok med piber, det var også cigarer i mange tilfælde nogen han selv rullede. Det var ikke sådan som jeg i dag ruller en cigaret, næh det var en større proces med indlæg, omblad og dæksblad. De var våde når de lige var rullet og blev tørret gennem

måneder oppe på vort loft. Dertil kom skrå, ikke de lakridslignende skrå vi kender i dag. Nej det var noget som lignede groft sejlgarn, helt tørt og viklet op som man bruger at vikle sejlgarn op omkring hånden. Så tog han en bid af dette "tobakssejlgarn" og gik og suttede på. Det medførte selvfølgelig et stort behov for at spytte, derfor var der på toilettet opstillet en emaljeret skål - en spytbakke - så kunne han gå og spytte. Han skråede hele livet, det blev fortalt at han allerede i skolen fik skriftlig besked med hjem om, ikke et forbud mod at skrå i skolen, næh et forbud mod at spytte på væggen i skolestuen.

Farfar var, som det allerede er nævnt i købekontrakten, hovedbogholder i Københavns Frihavns Aktieselskab. Min far, som selv på et tidspunkt blev ansat i samme selskab, fortalte om farfars arbejdsdag:

Far (min farfar) gik gennem Dyrehaven til Klampenborg station. Klampenborgvej mellem Fortunen og Klampenborg var ikke anlagt, S-toget var ikke opfundet, der kørte ikke busser og at tage Nordbanen fra Lyngby var mere besværligt. Derfor kystbanen ind til Østerport. Ankomsten til Frihavnen var sent på formiddagen, så han fik kun mulighed for kik ind på kontoret for at se om alt stod vel til. Så gik han på badeanstalt indtil middagspausen, og da den var holdt, så stak han igen hovedet ind på kontoret for at se om alt stadig stod vel til.

Nu var klokken blevet 14.00 og så måtte han påbegynde hjemrejsen.

Det er muligt, at min far overdriver noget i sin beskrivelse; men hans opfattelse af min farfars faktiske arbejdsindsats, den var helt som beskrevet. Derimod var der ingen tvivl om min fars opfattelse af hans rent faglige kvalifikationer:

"Far (min farfar) har skabt bogholderi-systemet allerede ved Frihavns start i 1894, og det er et fremragende bogholderi, jeg kan med det system langt hurtigere løse de opgaver end det forbandede nye bogholderi de er ved at indføre." Det udtalte far i forbindelse med at Frihavnen indførte et maskinbogholderi med hulkort til erstatning for farfars manuelle system

Lønnen var efter datidens opfattelse stor. I 1921 modtog farfar i tantieme 18.000 kr. (tantieme er en form for overskudsdeling, som formentlig er fastsat i ansættelseskontrakten) ud over sin løn. Til sammenligning købte han huset 3 år tidligere for 18.000 kr.

Husets vurdering er i dag mere end 4.000.000 kr.

Farmor

Fornarino var bagerdatter og Rafael elskede hende. Farmor var også bagerdatter og jeg formoder at farfar elskede hende. Signe Puggaard var enke efter Rudolph Christoffer Puggaard, som var søn af Hans Puggaard. Signe var således svigerdatter af Hans Puggaard, den Puggaard, som vel er årsagen til, at min farfar så gerne ville have Puggaard til familienavn.

Hellebæk 11 Sep

Herr Christian Puggaard

Da jeg har erfaret at De har sat Bo vil jeg gjerne ønske Dem til Lykke, og tillige skjænke et lille Bidrag til Forskjønnelse af Deres Hjem; nemlig en Copi efter Rafael, hans Elskede (Fornarino) kaldet, hendes Fader var nemlig Bager - Min Mand har selv kjøbt det i Rom og han satte megen Pris på det.

Det hænger i Hotel Skandinavien hvor jeg boede forrige Vinter, og jeg må bede Dem selv have den Uleilighed at afhænte det. Når De henvender Dem til Værten ved han Besked.

Venskabeligst
Signe Puggaard

Kortet er skrevet i 1891. Maleriet hænger i samme stue, hvor det har hængt siden 1918. Farmor var ikke et specielt godt menneske. Hun var en myndig person med en udstråling og så var hun smuk, selv i sin alderdom. Jeg syntes hun var vidunderlig!

Noget af det tidligste jeg kan huske fra min barndom er helt sikkert, når hun gjorde toilette. Det var foran et toiletmøbel, sådan en, mahognikommode med opsats og et stort spejl, som kunne vippes. Her sad hun, jeg syntes i timevis, børstede sit hår, satte sit hår, pudsede og polerede sine negle osv. Jeg sad på en lille stol eller en puf ved hendes side og lyttede til hendes historier

fra den gang hun var barn. Det var helt eventyrligt! For hvad der skete i og omkring det bageri på Frederiksberg, mens hun var barn, det var helt utroligt.

Huset, hvor bageriet lå, er Allegade 7, café Grock. I en anden stue hænger et maleri som viser bageriet, som det så ud dengang.

Farfar døde 1950 og farmor 1954. Mine forældre arvede huset og siden, da de døde, mor i 1969 og far 1975, overtog min kone Birthe og jeg huset.

Besættelsestiden

Det var i mit fjerde år at besættelsen kom. Jeg kan tydeligt huske den enorme larm af lavtflyvende tyske maskiner, som himlen var næsten dækket af. Selvfølgelig kan jeg ikke det! Det er indbildning. Noget min far har berettet.

Men jeg kan huske, at min far kom noget chokeret hjem fra arbejde den dag. Han arbejdede i Københavns Frihavns Aktieselskab og cyklede på arbejde uanset årstid og vejr. Den dag – den 9. april – havde han på vej til arbejde måtte krybe i skjul ved en af broerne ved Nordre Frihavnsvej, fordi der blev fyret nogle kanoner af fra havnen. Havnen var fyldt med tyske soldater, som i nattens løb var ankommet med skib til Frihavnen.

På Fortunen gik dagligdagen videre som intet var hændt. Selvfølgelig var der mange tyske soldater, hvad de lavede her i området ved jeg ikke, men det var et fremmed element, som gjorde en lille drengs hverdag mere spændende. Soldaterne var meget venlige og jeg kan ikke huske jeg har set nogle af dem bære våben. De var indkvarteret på hotel Fortunen, hvor der efter min fars udsagn var oprettet en telegrafstation i den ende af hotellet længst fra Dyrehaven, endvidere hos naboen – Villa Edith Trongårdsvej 17 – og hos galoptræneren eller sjukajen, han

hed Thieme – Trongårdsvej 7. Tyskerne havde rideheste opstaldet i stalden ved hotellet, den samme stald som nu er ponystald. En gang så jeg værnemagtens øverstbefalende general von Hanneken til hest ved hotellet.

Maden

Naturligvis var der en mængde ting vi ikke kunne købe og en del vi kun kunne købe, hvis vi samtidig afleverede rationeringsmærker. Jeg led ingen afsavn, jeg fik al den mad jeg kunne spise, den var god og den var vel tilberedt. Men far derimod klagede en del over at skulle spare på smør og sukker, at tobakken og kaffen smagte forfærdeligt, men det var også surrogat eller tobak dyrket i Danmark.

Mor kunne fremstille den dejligste marcipan af havregryn – jeg kendte jo ikke den rigtige vare – og rosiner af rabarber, som dog ikke smagte godt.

Mælken

Den kræver sit eget lille afsnit, dels fordi jeg altid har sat meget høj pris på mælk og i øvrigt på alle produkter fra koen, og dels fik vi den lokale mælk helt nymalket. (Birthe, min kones mor sagde: ”alt godt kommer fra koen”, og det havde hun ret i).

Mælken købte vi på Dyrehavegårds lille mejeri, medbringende en blå- og hvid-omaljeret blikspand. Mælken var enestående, den var frisk, nymalket og afkølet, men ellers ganske ubehandlet. Den var hverken homogeniseret, pasteuriseret eller fedtstandardiseret, til gengæld var den håndmalket, det var råmælk.

Gårdens besætning var under særlig kontrol af de veterinære myndigheder. Produktionen blev aftaget af Jægersborg Alle's Mejeri og solgt som Børnemælk.

En fordel ved mælken var, at det var muligt at skumme fløde, og det lykkedes

også far at kærne mælken – jeg tror ved at ryste den – og dermed frembringe enkelte mindre smørklumper, som han indtog med stort velbehag.

En ulempe var, at mælken til tider kunne smage af det koen havde fået at spise. Det værste var, når de fik ensilage af runkelroblade, så smagte mælken afskyeligt.

Kvægbesætningen var på nærved 80 malkekøer, 2 tyre og dertil en del ungkreaturer. Malkekøerne stod i 2 rækker med hovedet mod hinanden adskilt af en fodergang.

Staldbygningen var den lange længe, som går fra gårdspladsen mod Fortunvænget. Allerede i 1940 var fodergangen indrettet med en loftsskinne til en fodervogn, som kunne køre hele vejen gennem fodergangen, men jeg tror aldrig systemet har været anvendt. De 2 tyre stod i samme stald nærmest ved indgangen til stalden oppe ved gårdspladsen.

Brændselssituationen

Det var dengang det var rigtig dejligt koldt. Det brændsel vi normalt brugte til

opvarmning af huset var koks, som blev målt i hektoliter. Det var ikke unormalt at vi købte 50 hl. af gangen hos et Kul & Koks Kompagni, det var en almindelig anvendt betegnelse for en forretning som handlede med brændsel. Olie var endnu ikke kendt som et fyrimiddel.

Det var et prægtigt syn når koksen blev leveret i en efter datidens opfattelse gigantisk lastbil. Førerhuset var åbent som på en åben sportsvogn. Den var bemannet med en chauffør og flere kul- og koks-afbærere, for der var en ekstra sæderække bag førersædet. Afbærerne var meget sorte, men bar ikke meget tøj på overkroppen udover en sort jutesæk, som var opskåret, således at et hjørne af sækken dannede en hætte over hovedet, og resten af sækken dannede et beskyttende dækket over overkrop og skuldre. Koksen blev skovlet op i store kurve af en person som stod på bilens lad, og afbærerne slæbte de fyldte kurve ind i koksrummet i vor garage.

Senere blev det vanskeligt at skaffe koks, så der måtte tages alternative brændselstyper i brug. Tørv og formbrændsel.

Foto 21 Dyrehavegård, set fra Dyrehavegårdsvej. Foto: Kristian Koktvedgaard

Tørven var sjældent ordentlig gennemtør, og formbrændslet kunne godt se ud som om det indeholdt en del jord eller grus.

Familien rykkede nødvendigvis sammen i et enkelt rum, som vi kunne opvarme. Det dårlige brændsel og den ringe grad af opvarmning medførte dannelse af løbesod i skorstenen. Det var sådan noget rigtig ulækkert noget, som sivede ned gennem loft og vægge og farvede det hvide loft med store brune skjolder og så lugtede det tilmed ikke godt. Det var vanskeligt at komme til livs, dengang fandtes ikke Isokern. I stedet blev den del af skorstenen, som passerede gennem loftetagen, isoleret på ydersiden. Men loft og vægge så stadig frygteligt ud og det hjalp ikke at kalke, for løbesoden slog igennem kalken. Pudslaget måtte fornys, men løbesoden slog stadig igennem. Nej – det var en erfaren murer, han vidste at den eneste måde at komme det til livs var at blande mørtelen med en passende mængde kogødning (kolort). Det var dejligt nemt og helt gratis at skaffe her hvor vi bor ("alt godt kommer fra koen", som min svigermor sagde).

Skolegang

Jeg startede 1. april 1943 altså ½ år før min 7 års fødselsdag i Tårbæk skole. Hvorfor det skulle være der, ved jeg ikke. Der var ikke langt til Lindegårdsskolen, som var ny og dengang den eneste bygning mellem Hjortekærvej og Lyngby Bondeby. Klampenborgvej mellem Sorgenfrigårdsvej og Lyngby var ikke anlagt og skulle man til Lyngby Hovedgade var den eneste mulighed ad Toftebæksvej. Men det blev Tårbæk skole.

Besættelsen havde ingen betydning for skolegangen bortset fra transporten. Den foregik med bussen, hvis rute var Søborg - Lyngby - Klampenborg - Tårbæk - Springforbi. Bussen var rød af mærket Bedford, det mest almindelige lastbil- og busfabrikat. Motoren var til benzin og det var

der ikke noget af. Derfor blev busserne forsynet med en gasgenerator, en stor cylindrisk sort beholder, hvori der blev puttet brænde, som blev opvarmet så meget, at det afgav brændbare gasser, men ikke så meget at der gik åben ild i brændet. Gasgeneratoren sad bag på bussen (generatorgas fra træ består af 20% brint og 25% kulilte, resten er kvælstof. Det store indhold af kulilte gjorde den meget farlig at indånde). Ulempen ved generatoren var selvfølgelig, at chaufføren med jævne mellemrum skulle påfylde træ, men nok så væsentligt var det, at motorens ydeevne med gas var meget mindre end med benzin. Det kneb mange gange når bussen skulle køre op ad bakken fra Posemandens hus mod Fortunen. Enkelte gange har vi måtte stå ud af bussen og skubbe på.

At det blev Tårbæk skole har jeg dog aldrig siden fortrudt. En skøn skole med en helt enestående beliggenhed. Vi flyttede klasseværelse hvert år og tænk hvor skønt det var at sidde hele dagen og se ud på Sundet og alt det som skete derude. Desværre var det vel kun halvdelen af klasseværelserne, der vendte mod vandet.

Fyrværkerifremstilling

Poul-Erik, gartnerens søn og min legekammerat, skulle altid lave noget i stor målestok, også lunter til vores hjemmelavede fyrværkeri. Opskriften var en vandopløsning af Natriumchlorat, hvori man dypede nogle aviser og derefter tørrede.

Poul-Erik tog en vaskebalje, fyldte den med nævnte opløsning og lagde en større stabel aviser ned i baljen. Efter aviserne havde opsuget væsken lagde han stabelen af aviser til tørre ovenpå gartneriets centralfyr.

En følgende aften, hvor Poul-Eriks forældre havde været borte og kom sent hjem, kontrollerede hans far, om der var fyr på kedlen. Fyret var desværre gået ud, så han

måtte se at få tændt op. Åh det var dejligt, tænkte han, da han fik øje på en stabel aviser, som lå lige oven på fyret. Han fik sig noget af en forskrækkelse, da han satte en tændstik til optændingsmaterialet. Heldigvis kom han ikke til skade, men Poul-Erik fik nok en rimelig hård afstraffelse.

Vi gjorde også forsøg med en cykelpumpe. Det projekt deltog jeg aktivt i. En cykelpumpe blev påfyldt noget hjemmelavet krudt. En lunte blev sat i det hul luften normalt kommer ud af. Pumpestedet blev trykket så langt ned, som krudtladningen tillod. Og så skulle den skydes af. Vi var meget spændte på at se hvor langt den kunne skyde "stempel med stang og håndtag"-projektilet. Jeg havde villigt stillet mig til rådighed med at affyre kanonen. I sidste øjeblik blev vi lidt i tvivl om forsvarligheden af det her projekt. Så vi tændte luntten og lod pumpen ligge i rendestenen i stedet for at holde den i hånden.

Kanonen gik af med et brag. Stemplet sad stadig i pumpen, men hele pumperøret var flækket på langs.

Fortunfortet var lukket land. Hegn og af-

Foto 22 Fortunfortet. Foto: Annette Hartung

låste porte forhindrede adgangen. Enkelte gange kravlede vi over og tog det ukendte i besiddelse. Ovenpå fortet stod et tårn meget lig det som stadig er ved landmålerskolen. Selvfølgelig var vi oppe i det - vi kaldte det landmåleretårnet - derfra kunne vi se vidt omkring. Nu er tårnet væk, kun

resterne af tårnets fundament er tilbage.

Ind i fortet kom vi ikke før den første dag efter befrielsen. Vi vidste at der var et fyrværkerilager. Nogen havde fået det brudt op den 5.maj 1945. Sådant noget rygtes og da vi kom hjem fra skolen den samme dag, begav vi os målbevidste derned og bemægtigede os så meget vi kunne slæbe. Det var ikke meget jeg fik med hjem, men jeg var meget stolt over mit udbytte. Mor havde ingen kommentarer; men det havde far. Da jeg med stolthed viste ham byttet blev han aldeles rasende og råbte op om, at det var tyveri og jeg ved ikke hvad. Jeg forsøgte i starten lidt overbærende at forklare ham (jeg var i mit 9ende år), at der ikke kunne være tale om tyveri, fordi det var tyskernes fyrværkeri. Så blev han endnu mere rasende og belærte mig om, at uanset hvem fyrværkeriet tilhørte, så var det tyveri og krævede, at jeg omgående afleverede fyrværkeriet, hvor jeg havde taget det. Det var for meget ydmygelse, så jeg nægtede.

For første gang og eneste gang blev jeg beordret i seng, jeg tror uden at få mad. Nu har jeg aldrig været ked af at ligge i sengen, så den straf var til at komme sig over. Den blev aldrig siden taget i brug.

Far gik selv til fortet og afleverede det stjålne.

Fars reaktion forstod jeg ikke, fordi jeg vidste at flere af mine kammeraters fædre om aftenen besøgte fortet og tog fyrværkeri i mængder, som vi børn slet ikke var i stand til at organisere. Blandt andet min klassekammerat Peter Anker, hans far tog en masse, nærmest i kassevis har Peter fortalt. Peters far var civilingeniør og jeg opfattede mennesker med en højere uddannelse til bedre at kunne vurdere mellem rigtigt og forkert. Den opfattelse har jeg revideret. Min far havde ret!

Dagen efter vort besøg på fortet var nogle unge mennesker blandt andet flere af går-

dens karle i fortet for at organisere noget fyrværkeri. Antageligt har de manglet lommelygter eller måske fik en trang til at ryge. Det endte med et brag. Al fyrværkeriet røg i luften og mindst en blev dræbt og flere forbrændt. Jeg kendte ham der blev dræbt, det var en karl fra gården.

I dag har fortet åbent hus på Københavns befæstningsdag. Her er min gode ven, major Carl Otto Kjeldsen, en frivillig rundviser og dygtig kustode. Han fortæller meget levende om fortets historie og betydning. Et af Carls børnebørn fulgte ham interesseret i en af hans rundvisninger, jeg tror han hedder Carl Asger og går i børnehaven. Da Carl Asger skulle fortælle om sine oplevelser til sine forældre sluttede han med: Når jeg bliver stor så skal jeg tjene mange penge. Så vil jeg købe en rigtig fin borg, den skal være sort og mage til den i børnehaven. Den skal farfar have!

Selvfølgelig har jeg set fortet indvendigt under Carls kyndige forevisning. Der er intet at se udover kolde fugtige betovægge i rum og gange af forskellig størrelse og form. Der er intet. Af børn og fulde folk skal man høre sandheden.

Der findes en kreds af mennesker, som er interesseret i fortets bevarelse og restaurering. Indvendigt er der intet og udvendigt ser det forfærdeligt ud. Det vil koste millioner at istandsætte. I Afrika dør 30000 børn dagligt på grund af sult, kunne der så ikke findes en langt bedre måde at bruge millionerne.

Der findes dusinvis af lignende forter i Københavns befæstning, som er bevarede og restaurerede. Der findes også en del som er tilkastet, men dog bevaret for eftertiden.

Jeg synes fortet skal tilkastes og stedet forsynes med et skilt til markering af , at

her ligger et tilkastet fort, måske med tilføjelse af, at her døde nogle unge mænd i forbindelse med landets befrielse, ikke i kamp for fædrelandet, men ved uforsvarlig omgang med tændstikker.

Nytårsaften

Det var en aften alle vi børn så hen til. Da skulle vi slå os løs med alle mulige løjer, som regel blev det ikke til det store. De voksne havde nemlig i god tid fjernet det som kunne inspirere til nytårsløjer. Havelåger og porte var enten gemt væk eller sikret, så de ikke kunne fjernes. Juletræer var brændt eller gemt. Flagliner bundet op så de ikke kunne nås. De voksne havde på alle måder søgt at gøre nytårsaften kedelig for os.

Adgangen til fyrværkeri var begrænset, men der var nogen, som havde lagre af fyrværkeri fra tyveriet på Fortunfortet. Familien Anker havde en kasse. Under affyring af en raket endte den i kassen og så røg resten i luften med et brag. Forinden var det lykkedes sønnen Peter, (han har aldrig indrømmet, men jeg er sikker på at det var ham) at smide et kanonslag i vor brevsprække, så postkassen, som sad fastskruet på hoveddørens inderside, blev flået af og slynget mod entreens modsatte væg. Det var jeg godt nok forarget over.

Mit hjemmelavede blev en stor fiasko. Kanonslagene fes rundt på græsplænen som raketter uden styrepind og raketterne blev stående på affyringsrampen og bare fusede.

Det blev aldrig til de store succeser. Det lykkedes nogen at lukke luften ud af de store bagdæk på gårdens traktor, men det gav frygtelig ballade med forpagteren, som ikke kunne se det morsomme. En enkelt gang gned vi med vinpropper på ydersiden af vinduerne, det gav en pibende lyd indenfor, men de blev frygtelig rasende og ville klage til vore familier.

Ved Fortunen 18

v/ Benedicte Deely

Min barndom på Fortunen

Jeg hedder Benedicte Deely, født Danker d. 14. oktober 1936.

Jeg er vokset op på Lyngbygaard i Bondebyen, Kgs. Lyngby, og i det følgende vil jeg kort beskrive nogle af min barndoms oplevelser, som også omfatter Fortunen.

Min morfar, Carl Niels Ferdinand Lassen er født d. 2. marts 1850 på Frederiksborg Slot, og døde på Fortunen i 1923. Min mormor, Sofia Katinka Lassen, blev født d. 24. marts 1867.

Sammen byggede de træ-

huset Ved Fortunen 18, hvor de flyttede ind ca. 1919.

Lassen-familien og kejserinde Dagmar

Morfars bror, Christian Lassen, emigrerede i sin ungdom til Rusland, hvor han som landbrugsuddannet arbejdede som godsforvalter for kejserinde Dagmar. Under den russiske revolution flygtede Christian Lassen og hans hustru Lule. Christian Lassen døde under flugten i 1919 af plettyfus.

Kejserinde Dagmar undslap revolutionens kaos; og efter en halsbrækkende rejse gennem det halve Europa, endte kejserinden på "Hvidøre" i Klampenborg.

Kejserindens ønske om at kunne konversere om Rusland fik hende til at kontakte min morfar, Carl Niels Ferdinand Lassen. Min morfar havde et stort kendskab til russiske forhold gennem sin bror Christians lange breve fra Christians tid som godsforvalter i Rusland, så det skete ofte, at kejserindens landauervogn ankom til Ved Fortunen 18, hvor min morfar blev afhentet til visit og konversation hos den ensomme enkekejserinde.

Foto 23 Ved Fortunen 18. Foto: Annette Hartung

Spadseretur fra Kgs. Lyngby til Fortunen

Min familie på Lyngbygaard bestod, udover far og mor, af 7 søskende, som alle gik på Lindegaardsskolen i Kgs. Lyngby. Når dagens skolegang var overstået, gik

vi tit turen fra Kgs. Lyngby til Fortunen, hvor vores mormor var klar til at forkæle sin datter Karens mange unger.

Jeg husker ganske klart min barndoms spadseretur til Fortunen.

Landevejen var snoet og kantet af grøfter på begge sider. Det hele var omgivet af marker. Den sidste kilometer før Stockholmsgave var der én lang morelhæk langs vejen. Det første hus til venstre Ved Fortunen blev kaldt "Lotterihuset", fordi huset - så vidt vides - blev vundet i et lotteri.

Lidt længere hen mod mormors hus, på venstre side af vejen, boede Hans og Grethe, som var to herrer, der boede sammen. De to var vældigt søde mod os børn.

Jeg havde en morbror, der hed Erik Sætter-Lassen. Han var i det nystiftede, danske luftvåben under 1. verdenskrig.

På min morfars 70-års fødselsdag d. 2. marts 1920, fløj Erik elegant hen over mine morforældres hus, og smed som fødselsdagshilsen et Dannebrog ned fra flyet. Flaget havnede i mine bedsteforældres hønsegård, hvor det sikkert har vakt en del opstandelse.

Besættelse og skjulte flygtninge

Min mormor var en bestemt, aktiv dame, som i øvrigt havde et godt forhold til sine naboer. En af disse var kunstmaler Lützen, som boede i det hus, hvor nu Enzia og Jørn Wind bor. Under besættelsen var Lützen og mormor tætte samarbejdspartnere, hvor det drejede sig om at redde danskere fra tysk forfølgelse. Mormor skjulte en del flygtninge i sit lille hønsehus. Som lille pige kom jeg en dag af vanvare ind i hønsehuset, hvor der befandt sig nogle fremmede mennesker.

Uden i øvrigt at få noget som helst at vide fra de voksnes side var jeg klar over, at denne hændelse ikke var noget, der skulle tales om overhovedet!

Senere fortalte min mor mig, at mormor og kunstmaler Lützen sørgede for, at de skjulte personer fra hønsehuset blev fulgt gennem Dyrehaven ned til Taarbæk Havn, hvorfra de blev sejlet til friheden i Sverige af en af de lokale fiskere.

Moster Astrid og hendes fødselsdage

Da min mormor – i en alder af 93 år – døde i 1959, overtog min moster Astrid Sætter-Lassen huset Ved Fortunen 18. Moster

Astrid var pensioneret sygeplejerske og gik meget op i at motionere. Hun havde en kondicykel inde i huset, og når vejret var til det, slog hun fløjddørene op ud til haven, og således i pagt med naturen, gennemførte hun sin daglige cykeltur...inden døre!

Foto 24 Hotel Fortunen og låge set fra Dyrehaven. Foto: Kristian Koktvedgaard

Moster Astrid elskede at have mennesker omkring sig. Hvert år afholdt hun en stor og spektakulær sommerfest på "Hotel Fortunen". Datoen var ikke altid den samme, men Astrid havde stillet som betingelse hos restaurantens indehaver: Der skulle have været afholdt et stort bryllup dagen i forvejen. Så var der altid smukke blomster til at pynte på bordene.

Velkomstdrinken blev indtaget i moster Astrids have, hvorefter man begav sig i samlet flok hen til restaurant "Fortunen". Efter spisning på restauranten, gik turen tilbage til træhuset, hvor der blev serveret kaffe og kage samt nogle glas vin.

Astrid boede på Fortunen til sin død i 1995. Hun nåede at blive 93 år gammel.

I dag er Søren Sætter-Lassen – oldebarn af husets grundlægger – ejer af det gamle træhus Ved Fortunen 18.

Trongårdsvej 13

v/ Aase Jakobsen

Jeg, Aase Jakobsen, er født Kofoed den 11. februar 1929 på Trongårdsvej 13 en dag med snestorm. Da jeg på et kursus mødte Birte Bang, blev jeg opfordret til at skrive om mine erindringer fra min barndom på Fortunen. Det vil jeg meget gerne, da det var et pragtfuldt sted for børn at vokse op. Vi havde alle muligheder med skoven, gården, Ermelunden med søen og senere også Bellevue.

Oplevelser fra vore lege.

Vi, min bror Knud og jeg, legede meget med Niels, der boede i nr. 17. En dag, vi legede "Heste og kusk", lå der en blommegren på jorden. "Hestene" så den og hoppede over, mens jeg faldt og fik grenen ind i benet. Min bror kom og holdt mig bagfra. "Du må

ikke se ned", sagde han. Det var selvfølgelig, hvad jeg skulle, og så stak jeg i et hyl. Der var et stort hul i højre ben lige over knæet. Lægen kom og syede det sammen og gav mig skinner af to grydeskeer på.

Nielses moster, frk. Olsen, bar mig hjem. Hun var flink. Hos hende kunne vi være heldige at få en puddersukkermad. Hjemme hos "Per", vores unge pige, måtte vi få en tyk skive rugbrød med fedt og groft salt. Det var nu heller ikke værst.

Vi legede meget med Niels. Nogle gange var Bent Rasmussen også med. Når drengene ville slås for sjov, skulle jeg slås med Bent. Det var nok ikke særlig sjovt at slås med en pige. Vi gik enkelte gange på "nol" i haverne på den anden del af Trongårdsvej. Det var mest for spændingens skyld. Vi havde al den frugt i haverne, som vi kunne spise.

I vores baghave var der to store kirsebærtræer. De var gode at klatre i, og bærrerne

smagt virkelig godt. Navnlig hvis vi kunne vente, til de var modne, og vi kunne jage stærrerne væk. En stæreflok kunne rasere et træ på en nat. Så når de kom, løb alle ud og larmede ved at slå grydelåg sammen. Min søster Lise var uforfærdet. Hun klatrede højest

op både i kirsebærtræerne og i træerne i skoven.

Skoven var også fin til at lege skjul i. Et år havde min mor syet en lysegrøn kjole med hvide prikker til mig. Den var god kamuflage i den forårsgrønne skov med anemoner. Vi fandt en gang på at lege tagfat på cyklerne inde under træerne. Jeg havde den mindste cykel og kunne derfor køre ind under de lavere grene. De større drenge syntes nok ikke det var sjovt, at jeg kunne snyde dem, så det blev ved den ene gang.

Foto 25 Trongårdsvej 13 A. Foto: Annette Hartung

Når vi nu er ved cyklerne, kunne Karl, Nielses storebror, imponere os alle med sine kunster på cyklen. Køre uden hænder kunne vi alle, men han kunne stå på bagagebæreren og styre med en hånd, mens han viftede vildt med den anden. Han kunne springe på og af i fart og meget mere.

Niels havde en anden bror, Poul. Han må have hørt godt efter i religion og været ferm i sløjd. Han havde lavet en blide, og en aften, hvor Knud og jeg gik på gården efter mælk, skulle den prøves med det resultat, at Knud fik et hul i panden.

Vi legede ellers ikke så meget med de større børn. Det var kun om sommeraftenerne, når vi legede røvere og soldater på Dyrehavegård, at vi var både små og store. Vi kunne være en masse børn sådan en aften. Vi kunne også spille bold, for på gården boede nogle piger. Hvis karlene ikke snakkede ordentligt, stoppede især en af dem de andre. De skulle vare deres mund, når vi børn var i nærheden. Det var en meget flink karl, Herluf, og desværre ham, der brændte inde på Fortun Fortet den 4. maj 1945.

Grete, den ene af Halls piger, og jeg morede os engang med at hoppe fra hanebjælken og ned i en smule hø, der var tilbage inden den ny høst. Det var svimlende at suse ned med kjolen oppe om ørerne. Det gik godt, indtil Grete bed spidsen af sin tunge. Heldigvis var hendes mor, der var sygeplejerske, hjemme.

Det var en god leg at lege tagfat på hanebjælkerne. Det gjorde vi, når der var meget hø. Vi vidste godt, at det var farligt, hvis vi faldt ned i revnerne mellem ballerne. Derfor passede min bror godt på mig. Jeg måtte ikke løbe på spærene. Jeg skulle sidde over skrævs, og så var det ikke sjovt.

På gården havde vi også huler på høloftet. Vi havde flere og legede far og mor, så

hver familie havde sin hule i al uskyldighed. Der skete intet forkert. Der var et sted på gården, hvor vi ikke kom. Det var kornloftet. Vi var blevet fortalt, at det var farligt, fordi kornet kunne skride sammen og dække os. Vi vidste også, at kornet skulle være rent.

Vi lavede også gange i kornet på marken og havde huler der. Jeg fulgte lige i hælene på min bror, for jeg var lille, og kornet så højt, at jeg ikke kunne se over det.

I kostalden morede vi os med at føre hånden hurtigt op ad stolperne. Vi skulle så tælle bagefter, hvem der havde fået flest fluer samlet. De sad så tæt, at stolperne var sorte. Det var ellers en fin sygdomsfri besætning, der gav børnemælk til Københavns kommune. Den havde vi gavn af, når vi hentede mælk ved stalddøren efter aftenmalkningen. Og det var fuldfed mælk uden fløden skummet fra. Så med lidt kærnemælk i kunne vi sætte den i skåle i køkkenvinduet og få dejlig tykmælk. Fløden, der lagde sig øverst, var virkelig lækker. I dag ville det være 38 % cremefraiche.

Der var hyggeligt i kostalden om vinteren, når kørerne var inde. De varmede og gumlede hyggeligt på deres hø. Lugten var også rar. Det var den ikke i hestestalden og især ikke i svinestien.

Hestene var nogle store krabater. Men vi fik engang imellem lov til at ride dem ud på marken efter arbejdstid. Det var meget, at de havde tillid til, at vi kunne klare det. Det var nu kun for min brors og Nielses skyld. De fandt altid den skikkeligste til mig, og alligevel endte det altid med, at jeg hang om halsen på den.

En stor begivenhed på gården var slagtingen. Vi børn måtte ikke se, når grisen blev stukket. Men det var spændende at se den hænge og indvoldene blive taget ud. Blodet var i en stor spand. Der kom havre-

gryn i, og jeg var engang den, der blev sat til at røre i det, så det ikke størknede.

Der var to gravhøje på gården. Der ene var blevet gravet noget af, da kostalden skulle bygges. Der var store træer på højen, og rødderne strittede ud, så der var huler ind under dem. Vi mente, at det var rævegrave, og det meget farligt, når vi alligevel turde grave i sandet og prøve at kravle op ad den stejle side. Vi fandt aldrig skatten, men vi var sikre på, at den var der.

Den anden høj var større med flere træer og en sti nærmest i spiral rundt om. Den var god at gemme sig på, når vi legede skjul eller tagfat. Den lå bag ved fløjen med mejeriet og karlekamrene, og mellem haverne til hovedbygningen og Haals have.

Foran Haals have var der en dam neden for vandtårnet. Den var stor nok til, at vi løb på skøjter der, da vi små. Om foråret kom en masse frøer op fra dammen. Dem morede vi os også med. Alise Hall, Gretes store søster, fortalte, at der boede en heks i vandtårnet. Hun tryllede små piger om til frøer. Derfor turde jeg næsten ikke gå forbi tårnet, når jeg skulle over til gartner Hultbjerg efter agurker eller tomater. Han havde nogle dejlige meloner. Når vi fik dem, skulle han have kærnerne tilbage, så han kunne så igen. Et år gik Grete og jeg inde i drivhusene og hjalp ham med at knibe tomater. Vi må have været små, for vi gik ugenerte i vores underbukser.

Når vi ikke legede på gården, kunne vi nede på vejen løbe med trillebånd. Det var kasserede cykelfælg, som vi tog egerne af. Så kunne vi få dem til at rulle ved at slå til dem eller ved at sætte en kæp ind i hulningen i hjulet og på den måde skubbe dem frem. Vi havde konkurrencer med, hvor langt vi kunne løbe med hjulet, før det væl-

tede, eller hvor længe vi kunne løbe med det. Så gjaldt det om at kunne dreje, for så lang var vejen heller ikke.

Vi spillede også ”pind”, rundbold eller langbold. Det kunne vi fint, for der kom nærmest ingen biler hverken før eller under krigen.

Oppe på loftet over vores baghus havde Knud, Niels og jeg en hule. Der var hyggeligt med tæpper og puder, og vi havde bøger og gamle blade at læse i. Hvis vi blev trætte af at sidde der, kunne vi finde på at

tage nogle tagsten af og kravle op på taget og ligge der og sole os. For at komme op i hulen skulle vi i gården kravle op i hyldebærtræet, over taget på brændeskuret og ind gennem lemme i gavlen. Det gjaldt altid om at komme gennem hyldebærtræet uden at blive set fra køkkenvinduet. Men da min mor ofte havde travlt på kontoret, havde vi megen tid uden direkte opsyn. Vi måtte ikke være der, for loftet var ikke stærkt nok til at gå på, men vi havde lagt nogle brædder og udbyggede hele tiden, så vi fik mere plads, der kunne bære os. Da far opdagede hulen, kom han på inspek-

Foto 26 Gravhøj på Dyrehavegård. Foto: Annette Hartung

tion, og vi fik lov at beholde den. Tagstenene talte vi ikke om.

Rigtig sommer, som jeg mindes det i dag, var at ligge helt alene på græsplænen, se de store bøgetræer lyse i solen og høre en ko brøle i det fjerne. Ellers var der helt stille. Måske kunne jeg høre en svag summen af en flyver, der startede fra lufthavnen i Lundtofte. Bare ligge og se en enkelt lille sky på himlen og lade tiden gå. Det var rigtig doven sommer.

Men for det meste var der fart på. Når vi cyklede til Bellevue for at bade, var det ned ad bakke hele vejen derved, og det gik i susende fart ind og ud mellem træerne på den smalle sti. Når vi skulle hjem derimod, asede vi op ad bakke og kom hjem mere varme, end da vi tog af sted.

På den lange bakke kunne vi i tøbruddet, når sneen var blevet til is, kælke helt ned til "Posemandens Hus". Det var en tur på fem minutter, og det tog os et kvarter at gå op igen. Hele skoven var heget ind med vildthejn lavet af lange smidige stænger. Dem tog vi ud og brugte til styrestænger, når vi kælkede. Vi kælkede mest på den lange bakke bag Hotel Fortunen. Den gik ned til Klampenborgvej. Så det var med at se, om der kom en bil, men vi drejede for det meste ind på fortovet. Der var konkurrence om, hvem der kunne komme længst. Vi havde tre kælke. En stor skovmands-

kælk og en mellemstor, der var knapt så tung. Men vores lille kælk kunne køre længst, når vi satte os op på den alle tre, Knud, Lise og jeg. Det hændte dog, at den bageste faldt af i et sving. Når vi var på Spejderbakken ovre ved Hvidegården med kælk, kørte vores lille kælk også længst. Men der var bump, så der var det sværere at sidde fast alle tre.

Enkelte gange var vi så heldige, at en af karlene fra gården var ude med sparkstøtting og godt ville give os en tur på ski bagefter. Vi prøvede også at komme på

Foto 28 Fortunlågen. Foto: Søren Gundorph

træk hjem fra Månedalen i Dyrehaven, og nogle gange lod kuskene, der kørte med kanerne, os hænge på. Ellers slog de lige et slag bagud med piskan for at jage os væk. Vi kunne gå på ski helt ind til hoveddøren, hvor vi også havde spændt skiene på.

Foto 27 Dyrehavegård. Foto: Kristian Koktvedgaard

Det var i Månedalen, jeg brækkede min ene ski, og netop på min fødselsdag. Havde det bare været et par dage før, kunne min far have nået at lave ny til mig til fødselsdagen. Alle tanter og onkler stod neden for bakken og så på vores løben. Niels var lige kommet ned og sagde: ”Se nu kommer Aase”. Og det gjorde jeg, tog første bump i fin stil, men stak spidsen i det sidste og trimlede ned med ½ ski på det ene ben. Øv, øv, og atter øv.

Selv min mor kom enkelte gange med på ski. Men jeg har ikke set hende på skøjter. Der kunne min far bedre være med, og en af de kolde vintre fartede vi Lyngby Sø rundt. Ellers løb vi mest på Ermelundsøen, og børnene fra Ordrup siden skulle ikke vove at bruge vores hockeybane, hvis vi havde fejlet den ren for sne.

Polle fra Hvidegården kunne et flot mønster, som han kaldte ”Den norske Kæde”. Vi prøvede alle at lære den. Det lykkedes vist ikke helt.

En vinter lå sneen så højt, at den dækkede hegnene på markerne. Da solen fik mere magt, smeltede den overfladen, der frøs til om natten, så der var en hård skorpe. Vi satte os med sejl på kælken og strøg hen over markerne i blæsten.

Sneen var aldrig en hindring i at gøre, hvad vi ville. Hvis busserne ikke kunne køre, var vi i hvert fald dem, der kom i skole. Vi syntes bare, at det var sjovt at få skiene på og komme af sted gennem Dyrehaven. Vi kunne godt være lidt trætte, når vi kom hjem. Der var 6 km. til Tårbæk, og hjemad var det mest op ad bakke.

Engang vi skulle til fastelavnsbal på danseskolen, kørte busserne ikke. Heldigvis gik børnene fra gården også til dans hos fru Geide, så en af karlene kørte os derned i kane med hest for. Driverne lå så højt, at det var, som om vi skulle op og ned ad sto-

re bølger. Jeg var flere gange bange for at vi skulle vælte. Men vi kom frem og tilbage i god behold.

Vi var ikke altid helt lovlydige. Da Hotel Fortunen blev bygget, løb og kravlede vi rundt i skunkene. Vandtårnet ved Hjortekærvej blev også bygget, mens vi var i legealderen. Fundamentet er som lagkagestykker med store mellemrum. Det var rigtig spændende at hoppe fra det ene til det andet. Jo farligere det var des mere spændende. Jeg legede jo mest med drengene.

Der var dog engang, hvor vi ikke var så kry. Vi legede ved Behrentzs hus, da det var ved at blive bygget. Der var gravet ud til kælder, og min bror faldt derned. Niels og jeg kunne ikke få ham op ad de stejle sider. Vi var bange for Behrentz. Han var en stor og mørk mand, og han var udsמידer nede på Bakken. Og vi vidste alt om, at vi intet havde at gøre på hans grund. Vi fik dog fat på en stige, så Knud kunne komme op.

Behrentzs hus var det, hvor der senere boede husmænd oppe fra gården. Preiz havde dem med nede fra Svinø, og de talte så sjovt sjællandsk. Mellem Behrentzs grund og vores var der skov, indtil Kjeldsen købte grunden. Far kørte op gennem den og ind på vores gårdsplads, da han havde en almindelig bil. Da han fik busserne, og vejen blev asfalteret, fik han lavet parkeringspladser til to busser ovre ved skoven overfor vores have. Den tredje turistbus var i garagen, der var blevet forlænget.

Sådan gik vores ubekymrede barndom, indtil krigen kom.

Krigen.

Krigen var egentlig en hyggelig tid for os børn. Nu skulle far og mor ikke køre Europa rundt med turistbilerne. De var

hjemme, og vi havde god tid sammen. Det var ganske vist et chok at se mor græde om morgenen den 9. april. Jeg overrumplede hende på badeværelset. Men det er den eneste gang, jeg har set mor græde. Selv om de voksne havde mange bekymringer, beholdt de dem for sig selv.

Livet gik videre for os, som det plejede, med skolegang og leg. Allerede i september 1939 var der blevet stoppet for benzin til busserne. Det var jo luksuskørsel. Så vi var ved at vænne os til, at far ikke havde arbejde.

Det første jeg mærkede til krigen var luftalarmerne.

Så blev vi vækket, tog tøj på og gik ned i den ene bus. Her havde far sat sæderne op for vinduerne, så vi ikke skulle få glasskår på os, hvis der skete noget. Mor havde altid en dåse småkager med, for vi blev sultne, når vi blev vækket om natten.

Så begyndte de tyske officerer at ride i Dyrehaven, og de havde deres heste opstaldet på Fortunen. Der var en østrigsk oppasser til hestene, og ham talte min søster med. Min bror og jeg var forargede. Hun kunne virkelig ikke tale med en tysker. Min mor sagde: "Det gør ikke noget. Han er østriger og er blevet tvunget til at være soldat. Måske har han en lille pige på Lises alder, som han længes efter".

I de strenge vintre havde vi ikke brændsel nok, så der blev kun fyret et sted. Den første fyrede vi i komfuret, så mor kunne lave

mad. Køkkenet var stort. Vi kunne sagtens være der rundt om bordet. Men døren gik lige ud til gården, så det trak, hver gang vi skulle ud, og det skulle vi, for vi havde stadig "das" på den anden side af gården inde i den gamle garage. Næste vinter fyrede vi derfor i dagligstuen. Der kunne være en kedel eller gryde på ildstedet i kakkelloven, så der prøvede mor at lave mad, men ofte måtte hun ud i det kolde køkken og have gang i primussen. Det var hyggeligere i dagligstuen med lænestolene og sofaen. Far satte forsatsvinduer op, og det trak ikke så meget. Men vinduerne frøs til i lange perioder, så der blev mørkt i stuen.

Foto 29 Ponyudlejningen. Foto: Annette Hartung

De vintre læste vi Dickens romaner og alle fire bind af "De tre Musketter". Min mor havde ind imellem noget kontorarbejde med rationeringskortene, så far var alene hjemme, mens vi var i skole. Han snød. Han læste foran.

Far skulle også prøve at lave mad, til mor kom hjem. Vi fik ofte klatkager, når der var havregrød til overs fra morgenmaden. Far kunne altid få dem til at smage forskelligt, så vi lavede sjov med, at han tømte hele krydderisindet deri.

Til at hjælpe på mad- og økonomisituationen blev køkkenhaven udvidet. Vi havde haft et stort stykke med jordbær, men det var luksus nu. Så der blev sået majroer, spinat og sølvbeder. Puh ha, det var ikke rare ting at spise. Sølvbederne kunne gå an, men kun stænglen. Bladene mindede for meget om spinat. En anden rædsel var

pralbønner. De voksede op ad køkkenmuren i gården og havde pæne blomster, men hvor var de grove at spise. Der blev selvfølgelig også dyrket gulerødder og kartofler, selv om vores lerjord ikke egnede sig særlig godt til det. Derimod trivedes rabarberne godt. Spanden fra "dasset" blev gravet ned i en rende langs dem.

Om efteråret fik vi tit hyldebærsuppe. Det var dejligt, hvis bare der ikke var æbler i. Vi havde så mange gamle æbletræer i haven, at det var svært at spise æblerne op, så de blev brugt til alt muligt. Der blev syltet alt, hvad vi havde sukker til. Mor kom tyttebær i pærerne, så behøvede de ikke så meget sukker for at holde sig. Der kom peberrod i rødbederne. Så holdt de sig bedre. Men i løbet af et par år kæmpede vi for ikke at få peberrod i hele haven.

Sommeren var altså ikke det store problem. Der var et godt tilskud til husholdningen i haven. Så meget, at min mor blev kaldt ned til skattevæsenet. Folkene der, som tjente penge, kunne ikke forstå, at vi kunne klare os for så lidt. Mor forklarede så: "Når jeg køber et pund fars, får jeg 19 frikadeller. Vi er fem, så det rækker til 3 middage og noget til pålæg". Om vinteren fik vi megen mælkemad. Det var noget, vi kunne lide.

Jeg tror egentlig, at vi spiste meget sundt dengang. Mor skrællede aldrig kartoflerne. De blev kogt med skræl på for at bevare vitaminerne. Vi fik nu også vitaminpiller. Levertranspiller! Vi passede meget på, at der ikke gik hul på dem.

Om efteråret kunne min mor sige: "Skal vi se, hvem der har den bedste næse for svampe?" Så gik vi tur i Dyrehaven, og flere gange havde vi Karen, Gudrun og fru Larsen, der boede inde hos Puggaard med. Karl Johan svampe smagte godt, støvboldene var fine, når de var ny, og fandt vi bare to tågede tragthatte, så var middagen

reddet. Efter krigen nød jeg ikke svampe i mange år.

Det var trods alle anstrengelser ikke nemt at klare flere år uden at tjene penge. Så min mor gik til Stauning på turistvognmændenes vegne for at bede om henstand med skatterne. Han sagde bare: "Kan vognmændene ikke leve, så må de dø". Og han fortsatte: "Hvad gør deres kolleger?" Min mor bare så på ham, vendte om på hælen og gik. Der var en del vognmænd, der var begyndt at køre for tyskerne. Det ville mine forældre ikke. Men i 1943 kom der besked fra vognmandslavet, at tyskerne ville tage vognene, hvis vi ikke frivilligt ville lade dem køre arbejdere til deres anlægsarbejder. Så der var ikke noget at gøre. Uden bilerne kunne vi ikke komme i gang igen efter krigen.

Tyskerne ville have den største. Den havde en lang bagende, så den kunne ikke bære en generator. Min far fik den ordning, at den skulle skiftes ud med den mindre, når der skulle generator på.

Far og mor ville ikke tjene på tyskerne, så de satte en chauffør på. "Så er der to danske familier, der lever af det", sagde min mor. Men min far skulle til Hamburg for at afløse, når chaufføren skulle have ferie. Engang far pakkede, så jeg, at han havde en lang skarp kniv. "Far skal skære spegepølse", sagde de. Så stor en kniv brugte vi ikke til at skære med, så det var snarere, fordi det var farligt at være dernede.

I sommeren 1944 var min bror på spejderlejr ved Sorø. Mine forældre syntes, at der skulle ske noget for min søster og mig, så vi tog på cykeltur og ville besøge Knud på lejren. Min søster og jeg havde sat hvidt lagenlærred ind i røde nederdele for at få mere vidde. Så der var sus i skørterne, da vi cyklede ud ad Roskildevej. På

hovedet havde vi royal air force huer i rødt hvidt og blå. Der blev vinket en del til os. Vi var heldige med tidspunktet. Generalstrejken brød ud, så snart vi var ude af København. Den bredte sig ud over landet, men hele tiden i hælene på os. Vi kunne få både vand og rugbrød på hele turen.

Moster Rigmor var med i modstandsgruppen "Holger Danske". Hun ledede deres lazaret, som de flyttede rundt med for ikke at blive opdaget. Frihedskæmperne fik våben nedkastet på Eremitagesletten og vist nok også på Ermelundsletten. Det gjaldt for dem om at komme af med dem i en fart. De fik derfor lov af min far til at lægge dem ind i vores garage. De ringede altid og sagde, at de ville komme, eller at de havde været der. Min far gemte dem så et bedre sted.

Min mor og jeg var ved at sortere vasketøj, da tyskerne brasede ind ad døren og pegede på os med maskingeværer. "Hov, hov", sagde min mor. "Hvad vil De her!" De råbte op på tysk og forlangte at tale med min far. Ham tog de med ud i garagen, og under sæderne i bussen var der våben. De ville have far til at hjælpe med at læsse våbnene på deres bil og gav ham en håndgranat. Far kunne mærke, at det var en attrap, og lod som om han var bange for den. De skulle ikke vide, at han havde forstand på den slags.

Mor sendte mig gennem baghaven over til vores næste nabo og gik selv ud til far. Fra naboens vindue kunne vi se soldaterne og hipoerne ude på vejen. Jeg kunne mærke på fru Olsen, at hun var nervøs ved at have mig hos sig, så jeg gik bag ud af hendes have og over marken til Ved Fortunen. Da jeg kom op på hjørnet, var de kørt med far.

Mor ringede til "Olga", som var min mosters dæknavn. Hun mente ikke, at de havde fået våben den nat, så vi var nok blevet stukket. Hun sagde, at vi højst havde en

halv time, så ville de komme tilbage og sprænge huset i luften, som de plejede, hvor de fandt våben.

Mor og jeg samlede det mest nødvendige tøj, sengelinned og et par dyner og gik op på gården. Her vidste de, hvad der var sket, og tog vel imod os. Vi havde været rolige og gjort, hvad vi skulle, så længe vi var i huset. Men da vi kom op til hr. og fru Preiz, der omfavnede os og havde ondt af os, græd vi.

Vi fik ringet til gymnasiet, at min bror ikke måtte køre hjem, og min mor hentede min søster ved bussen og gik en omvej op til gården, så de ikke skulle forbi huset.

Da de skulle køre med min far, ville han give min mor sin tegnebog. Han havde 50 kr. "Nej behold den. Så kan du gå omkring slagteren på vej hjem", skyndte min mor sig at sige. Det var for at vise dem, at dette her var forkert. Hun mente bestemt, at han ville komme hjem inden aftensmaden. Det var vel også, for at far havde penge på sig, hvis det skulle lykkes ham at flygte.

Min far kom hjem til os igen. Han var vant til at tale tysk, så han behøvede ingen tolk, men kunne være alene med forhørsdommeren. Da han blev spurgt om sine børn, sagde han: "DE har set min datter på 15 år, så har jeg en datter på 11 og en søn". Som om han var yngre. Han skulle ikke fortælle om en dreng i gymnasiet. Mange af dem var i modstandsbevægelsen på den tid.

Han blev sendt hjem med besked om at afhøre børnene og ringe inden 3 dage. Selvfølgelig talte han ikke med os om noget, men da han ville ringe til "Dagmarhus", tyskernes hovedkvarter, kunne han ikke komme igennem. Telefondamerne saboterede ledningerne. Til sidst måtte han desperat sige, at det gjaldt liv og død. Så kom han igennem til forhørsdommeren.

Vi boede rundt omkring hos familien. En tid boede vi også på Hotel Fortunen. Det var meget, at han turde have os, når de tyske officerer kom der. Men vi kom ikke nedenunder. Vi fik serveret maden på gangen uden for værelset, bag de tre vinduer i midten på første sal. Da der var gået ½ år, og de ikke havde sprængt huset i luften, flyttede vi hjem igen.

Det var dejligt at komme hjem til vore ting. Men jeg turde ikke gå forbi entredøren, hvor tyskerne var kommet ind. Når jeg skulle ovenpå, måtte min bror eller søster følge mig. Jeg kunne ikke komme forbi døren, der havde glasruder. Der stod helt bestemt nogen udenfor, der ville skyde mig. Jeg vænnede mig ikke til det i de 6 år, jeg endnu boede hjemme.

Krigen fik en kedelig afslutning for os. Min far og mor havde været i Lyngby til farbror Christians fødselsdag, men var taget tidligt hjem for at hejse flaget, da de hørte, at krigen var slut. Jeg var til møde med unglotterne og kom hjem og så projektører lyse på flaget og træerne. Alle var opstemte, glade og meget lettede. Alt lys blev tændt.

Næste dag kom den sørgelige besked.

Karlene fra gården ville rigtig feste, så de var krøbet ind i Fortunfortet for at hente fyrværkeri. Tivoli havde lager der. Den ene fik noget fyrværkeri til at futte af derind, og kun to af dem nåede at komme ud. Den tredje brændte, så man ikke kunne kende ham. Det var Herluf. Den flinkeste af karlene på gården. Han havde tidligere være med til at spille rundbold med os.

Ellers blev der festet. Det var et mylder, da vi var i København for at se Montgomery køre gennem gaderne. Næsten lige så meget som på Christian den X's fødselsdage. Folk stillede op i den ene ende af ruten, og når han havde passeret, styrtede de ad gaderne bagud til et andet sted på ruten for at få endnu et glimt af helten. Der blev lavet asfaltboller rundt omkring, hvor vi kunne mødes og danse for 10 øre. Ved disse sammenrend, sang vi ofte frihedssangen.

Skt. Hans aften blev den helt store festaften. Nu kunne vi endelig tænde bål efter mørkets frembrud. Tidligere skulle de slukkes, inden mørklægningen startede kl. 9. Vi var nede ved Lyngby Sø og så bålene hele vejen rundt. Der var også et på en flåde ude på søen. Alle var der. Unglotterne, frihedskæmperne, skolekammeraterne

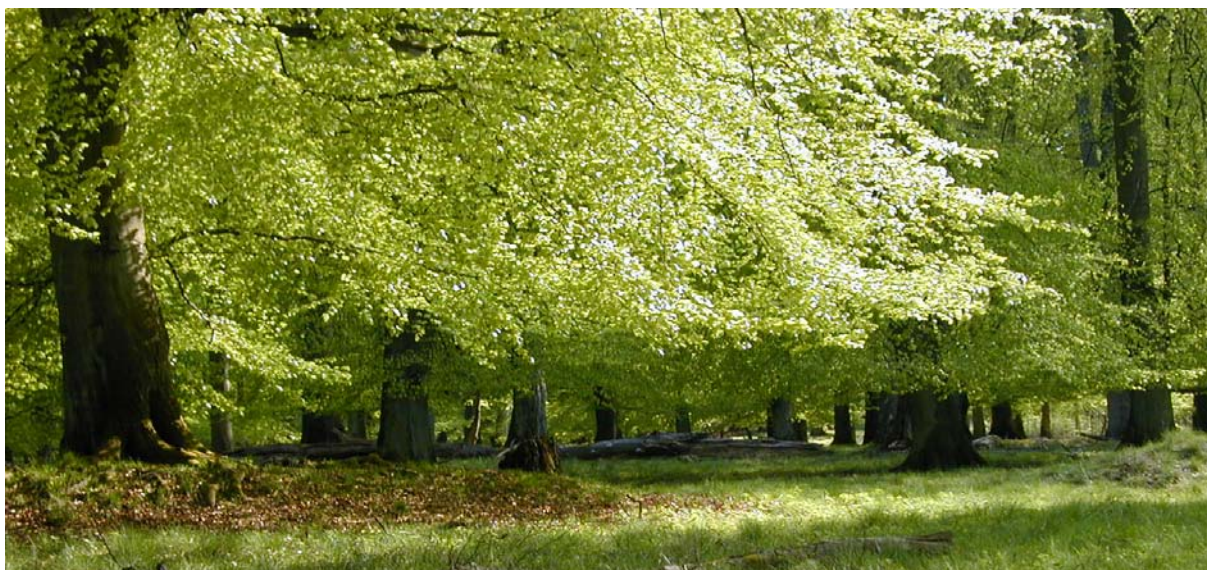

Foto 30 Bøgeskoven. Foto: Søren Gundorph

og familien. Vi dansede kædedanse rundt om bålene og sang alle de gode danske sange. Det var fuldtonet, når vi sang en af de sange, der smædede tyskerne. Dem kunne vi en del af.

Men vi skulle tilbage til hverdagen. Far havde hørt, at vores bil skulle have kørt oppe ved Thisted i den sidste tid. Han tog derop og fandt et vrag, der ikke kunne bruges til noget mere. Fordi han havde fundet den, fik vi ingen krigsskadeerstatning. Senere skulle far og mor derimod betale som værnemagere, fordi de havde tjent penge på tyskerne. Chaufføren, der havde tjent mere end os, skulle ikke betale, for det var jo far, der havde betalt ham. Det var så bittert for far og mor, så det er noget, der ikke blev talt om. Jeg har først lang tid senere fundet ud af det.

Vi havde dog den ene bus, der var for lang i bagenden til generator. Far kunne derfor starte med at køre amerikanske soldater herop på ferie fra Tyskland. Det kunne der fås benzin til. Nogle gange havde han fået noget af soldaternes rationer. Så vi smagte nescafé og chokolade. Der kunne også være suppe eller kød på dåse. Det var ting, vi ikke havde smagt før eller ikke i meget lang tid.

Jeg var unglotte, og vi skulle servere for frihedskæmperne, når de kom fra vagter rundt om. Jeg var på Hotel Lyngby, og der kom både Lau Lauersen og Poul Richard. Vi piger sværmede godt om de berømte skuespillere. Jeg dog lidt på afstand. Jeg var for genert til at klistre op ad dem.

Som afslutning på det hele inviterede Poul Richard os alle, lotter, unglotter og frihedskæmpere til "Styrmand Karlsens Flamme" på Nørrebros Teater. En gruppe frihedskæmpere inviterede til bal i en stor villa ned til Furesøen. Det var en kolossal villa med mange værelser og en vinterhave, hvor vi kunne danse rundt om et bed med

planter, der gik op i første sals højde. Jeg dansede meget med en, der hed Otto. Han kyssede mine fingre og mit hår. Det var meget romantisk. Men det var Polle fra Hvidegården, der tog mig med hjem til Fortunen bag på sin cykel.

Et flot punktum på krigen blev sat med et fyrværkeri på Christian d. X's 75 års fødselsdag den 26. september. Jeg og nogle kammerater var taget over til Bellahøj, hvor det skulle være på dyrskuepladsen. Det var virkelig flot og med kongens monogram i lysende streger. Vi var meget betagede. Det var jo fem år siden, vi havde set fyrværkeri. Stemningen var høj, for den gamle konge var meget populær. Han havde under hele krigen fortsat med sine daglige rideture rundt i København. - Jeg har som lille trykket hans hånd. Vi gik tur i Dyrehaven med min mormor, og der kom han på sin høje hest. Han bøjede sig ned og gav hånd til min bror og mig. - Da fyrværkeriet var forbi, og vi skulle hjem, begyndte folk at gå, og vi fulgte med. Det var desværre i en forkert retning, så vi endte ved et højt hegn. Folk bagfra masede på, så vi var ved at vælte hegnet. Jeg var ikke af de høje, så jeg var virkelig bange for at blive kvalt i mængden. Ingen kunne hjælpe andre, så tæt var vi pakket sammen. Hvordan det endte, kan jeg ikke huske.

PS: Meulengrachts villa på Dyrehavegårdsvej ca. nr. 18 var i sin tid bygget af Alberti, venstre- politikerens, der svindlede. På et hjørne af marken overfor var der en tennisbane.

PPS. Under krigen lavede grundejerforeningen et varslingssystem, da politiet blev taget. Vi fik alle fløjter, så vi kunne fløjte efter hjælp. Vi lærte også alle nødhjælp. Fru Bast, der var læge, instruerede os. Min far skulle demonstrere kunstigt åndedræt på hende. Hun var ikke helt ung mere, så far brækkede et ribben på hende.

Ved Fortunen 18

v/ Gudrun Nielsen

Så vidt jeg husker flyttede vi til Fortunen i 1939, da jeg var 6 år. Dengang bestod Fortunen hovedsageligt af 3 veje: Ved Fortunen med villaer og sommerhuse på begge sider af vejen. Trongårdsvej med bebyggelse på venstre side af vejen (set fra hjørnet, hvor Ved Fortunen og Trongårdsvej støder sammen) og Dyrehavegårdsvej med huse på højre side af vejen. Desuden en lille sidevej: Gustav Adolfsvej med kun 2 huse. Endvidere 2 gårde: Dyrehavegård med både kornavl og kvæghold - altså traditionel gårdbrug. Og Hvidegården, hvor væddeløbsheste til Klampenborg Galopbane var opstaldet.

Til at begynde med boede vi på Trongårdsvej 9, hvor mine forældre havde lejet 2 værelser og 1 kammer på loftet, hvor min søster og jeg havde værelse. Trongårdsvej 9 ejedes dengang af murermester Behrentz, som siden solgte ejendommen til Dyrehavegård, som manglede boliger til sine ansatte. Krigen var brudt ud, min far var blevet arbejdsløs og mine forældre havde meget svært ved at finde en ny lejlighed. I sidste øjeblik lykkedes det at leje 2 små værelser og et kammer på 1. salen af villaen på Ved Fortunen 18, og her boede vi under hele besættelsen. Rummene blev opvarmet ved kakkelovne. Jeg husker tydeligt de tørvebriketter, vi måtte fyre med i den tid, så vi gik også i Dyrehaven,

hvortil vi havde sankekort, og samlede afskårne gren fra de fældede træer. I 1950 flyttede vi til Trongårdsvej 15, en dejlig 4 værelses lejlighed, og her boede jeg, til jeg flyttede hjemmefra.

Min skolegang startede i 1940 i Taarbæk Skole. De små klasser begyndte undervisningen kl. 11 (tror jeg). Jeg husker endnu, hvor stolt jeg var over min første skoletaske. Det var en skuldertaske med et ekstrarum syet udenpå. Her blev madpakken

opbevaret. Kloge folk sagde, at børn skulle have rygsække, men det syntes jeg ikke var smart, så jeg fik en taske, der var "in".

Der var vel 4-5 kilometer til Taarbæk Skole fra Fortunen og derfor var der indført gratis skolekort til bussen for de

børn, der boede så langt væk fra skolen. Under besættelsen var der ofte 1,5 til 2 timer mellem turene. Så hvis man slap fra skole på et uheldigt tidspunkt, måtte man vente. Stoppestedet var ved Hotel Fortunen. Der lå også en hestestald, som under besættelsen var okkuperet af tyske soldater. Mens vi ventede på skolebussen legede vi "tag-fat" på tværs over vejen. Herved kom jeg en dag uheldigt til skade, idet en af de store drenge kom til at slå mit hoved ind i kanten af staldportens. Heldigvis var min veninde Lises mor til stede, så hun tog mig med hjem og forbandt mig, så

Foto 31 Ved Fortunen 18. Foto: Annette Hartung

min mor slap for at se mit blodtilsølede hoved.

Vintrene 1942-43 var meget hårde med megen sne, så vi lavede glidebaner ved at feje vores ene ben op og ned af snevolden, ploven havde lavet. I de år kælkede vi meget på "Spejderbakken" bag ved Hvidegården og de, der havde ski, løb på ski i Dyrehaven. Vi løb også på skøjter på Ermelundssøen. Kun få af os havde skøjtestøvler, de fleste havde løse skøjter, som man skruede på skistøvlerne. Vi spillede ishockey med afskårne grene eller lavede lange rækker, hvor det så var sjovest at være den yderste, når der skulle svinges.

Foto 33 Ponyudlejning og Hotel Fortunen primo 1970'erne. Foto: Arkiv

Der var ikke mange børn på Fortunen dengang. Som sagt havde jeg min veninde, Lise, og min søster havde en klassekammerat på Gustav Adolfsvej. Desuden var der 2 børn på Dyrehavegård, en jævnaldrene pige og hendes ældre bror, 6-7 børn fra bl.a. fodermesterboligen og så Lises 2 ældre søskende. Vi havde ikke så meget legetøj som børn i dag, til gengæld var vi gode til at finde på. Vi hinkede, sjippede, legede skjul og hjørnekigger (en slags tagfat) og spillede pind. Piger legede med dukker og påklædningsdukker. Vi byttede nipsenåle, samlede glansbilleder eller spillede kugler. Og så løb vi på løbehjul. Der var kun få, der havde cykler under besættelsen, man kunne jo ikke få dæk og slanger. Om vinteren spillede vi kort -

hjerterfri og 66 - og da dét blev moderne, canasta. om sommeren var vi ofte på Dyrehavegård, hvor vores jævnaldrene og skolekammerat boede. Hun havde en kusine, som hvert år ferierede hos sin moster. Vi piger var med til at køre hø ind, legede i loen, hvor vi sprang fra det højt opstabilede hø ned i noget lavereliggende hø. Sommerferien tilbragte vi meget ved Øresund. Der hørte en badeanstalt til Taarbæk Skole og her var der svømmeundervisning i skoleferien. Efter svømning tog vi til Bellevue strandbad, hvor vi tilbragte det meste af eftermiddagen. Af og til lejede drengene en båd i Taarbæk Havn og roede til Bellevue, hvor vi piger så

Foto 32 Mejeriet omkring 1970. Foto Arkiv
svømmede ud og kom om bord.

Besættelsen mærkede vi ikke så meget til. Af og til lå der aluminiumsstrimler og tomme patronhylstre i vejkanten, og så var der jo de tyske soldater i stalden ved hotellet. Dernæst var der rationering af mange madvarer, hvortil man fik et bestemt antal mærker pr. person i husstanden - men det var jo forældrenes ansvar.

På hjørnet Ved Fortunen/Trongårdsvej/Dyrehavegårdsvej lå et ismejeri, som under besættelsen også solgte gryn, mel og sukker. Desuden var der Brugsen i Hjortekær. Bestyrerens kone kom 1 gang om ugen om formiddagen og modtog bestillinger på kød og andre varer, som så blev leveret om eftermiddagen. Betalingen foregik en gang om måneden. Vi havde en

bog, hvori alle køb blev skrevet op og i slutningen af måneden talte man sammen og betalte. En ting husker jeg dog: Min mor var født i Tyskland og talte dansk med tydelig accent og hun blev ofte chikaneret af indehaveren af ismejeriet. Andre indbyggere var altid korrekte og venlige. Der var heller ingen grund til at uglese min mor. Ejeren af det hus, vi boede i, havde en sønnesøn, som var frihedskæmper og levede under jorden hos sin mormor. Det vidste vi godt, men røbede ham naturligvis aldrig.. Men jeg følte som lille pige, at det var pinligt at have en tysk mor, og det forhindrede mig i at blive bedstevenner med andre piger i klassen - ja langt op i livet har jeg følt mig lidt "forkert" i forhold til andre danskere.

Den nærmeste større by var Kgs. Lyngby. Det var her tøj og andre indkøb fandt sted. Der var 3 km til Lyngby og pga. rutebilens sjældne afgange blev strækningen ofte tilbagelagt til fods. Der var meget åbent til begge sider af vejen, så snart man var kommet fri af blommehækken langs Hvidegården. Det var en barsk strækning at cykle, da jeg havde skiftet skole og gik på Lyngby Statsskole. Motorvejen var lige påbegyndt, men arbejdet lå stille langt op i 50'erne eller 60'erne og Klampenborgvej svingede forbi Lindegårdsskolen og mundede ud i Toftebæksvej. Lyngby var dengang en hyggelig og driftig by med vejtræer langs hovedgaden, 2 biografer, 3 boghandlere, apotek og et antal møbel- og tøjbutikker. Som mindre kom jeg der sjældent, vi havde jo vores fornødenheder dækket i Hjortekær og af ismejeriet.

Læge og tandlæge boede også i Lyngby, og blev man alvorligt syg, blev man ind-

lagt på Gentofte Amtssygehus. Dertil kunne man komme enten ved at cykle gennem Jægersborg eller ved at tage toget fra Lyngby til Bernstorffsvejens Station. Den tur har jeg ofte måttet tage, da jeg havde en hjertesyg mor. Så længe jeg gik på Taarbæk skole fik jeg tandlægebehandling via den skoletandlægeordning, der var. Det var altid med angst og bæven, man besøgte tandlægen ved Trepilelågen.

Jeg har vist ikke fortalt, at der bag ved vores hus på Ved Fortunen lå en lille skov, hvor min søster og jeg legede Robin Hood. Vi klatrede op i træerne og legede, at de besøgende var Prins Johns onde soldater. Vi skød dog ikke på dem. Til lejligheden hørte ikke nogen have, men på marken overfor huset havde mine forældre et stykke kolonihave, hvor vi dyrkede grøntsager og blomster. Det var et kærkomment tilskud til kosten, som nu ikke var så dårlig endda, selv om man pga. rationeringen måtte spare på smør og sukker. Man da mor som de fleste mødre var hjemme hele dagen, blev maden tilberedt fra grunden og råvarerne var ikke forurenede af blyudslip fra biler eller alskens ukrudtsgifte. På Dyrehavegård kunne vi også hente mælk i en lille junge. Dyrehavegård producerede en speciel fed børnemælk. Omkring 1950 begyndte man så at bygge flere huse, dels langs Dyrehavegårdsvej, dels langs Trongårdsvej. Bl.a. blev Trongårdsskolen og Jonstrup Seminarium bygget. Også Gustav Adolphsvej blev bebygget på begge sider af vejen. Jeg husker, at min far forarget mente, at de nye huse var rent byggesjusk, der var jo ingen kældre, men støbt direkte på marken. Men den største tilvækst af huse er først kommet efter, at jeg var flyttet hjemmefra.

Pluk fra en gammel mødeprotokol

v/ Birte Bang

Grundejerforeningens mødeprotokoller opbevares på Frieboeshvile. Jeg har kigget i den, der omhandler 1930'erne og -40'erne for at se hvilke emner, der optog fortunerne i den periode.

I 1934 er der tale om, at der skal laves et vandreservoir på Gustav Adolfsvej - hvilket man naturligvis modsætter sig - og med held.

I 1935 er der snekastningsproblemer. De varer ved og diskuteres år efter år. Løses først i 1942 ved at forpagteren på Dyreha-

Foto 35 Parkeringsproblemer. Foto: Arkiv

vegård "vederlagsfrit vil stille heste og mandskab til rådighed, hvis foreningen køber en traktor". Det sker, men den koster 300 kr. (Ja, det står der. Jeg kan ikke lade være med at tænke, at her må der være en skrivefejl. Mon ikke der skulle stå 3.000 kr.?).

I 1935 er man nervøs for, at husbukke skal brede sig i forbindelse med nedrivning af det gamle Fortunen. Skovrideren ville ikke have med den sag at gøre, men heldigvis vil bygningsinspektør, arkitekt Magdal Nielsen foranledige, at der gøres det fornødne. Så er der renovationen! Man spørger kommunen, men de vil have 16 kr. årligt pr. ejendom. Heldigvis vil en privat vogndmand gøre det 4 kr. billigere. Vejskil-

te er også en sag, der drøftes over lang tid. Dem skal foreningen nemlig selv betale.

Generalforsamlingerne slutter altid af med "det traditionelle smørrebrødsbord". Det får i maj 1937 et særligt festligt præg i "de smukke lokaler i det nye Fortunen, som restauratør Hansen stolt fremviser". Til gengæld er stedets forterræn i mange år et tilbagevendende hot emne. Her tiltrænges virkelig "en forbedring af forholdene". Først i 1943 sker dog det, at det "ret skæmmende nødtørftshus" bliver fjernet.

Foto 34 Ordensmagten ifm. et Eremitageløb. Foto: Arkiv

I 1938 ønsker man at få "Trolleylinien"/"Rutebilen" til at køre op til Fortunen. Det lykkes. I den grad, at den senere bus 388 fortsatte hermed lige indtil den 1. januar 2006.

I de første krigsår fortæller referaterne ikke spor om situationen, bortset fra at visse ting, f.eks. bestræbelser på at få billigere elektricitet, udsættes "i betragtning af forholdene".

Men så i juli 1944 - da er der åbenbart ved at blive smalhans - da tilbyder forpagter Preisz at slagte en ko! I september 1944 henstilles det til Grundejerforeningen at få oprettet "brandkolonne og sanitetskolonne". Den 4. oktober opretter de så et

"villaluftværn". Men heldigvis bliver der ikke brug for det.

Så når vi frem til generalforsamlingen maj 1945. Da udbringes ved kaffebordet et leve for Konge og Fædreland. Dette møde måtte på grund af "tiderne" (=knaphed på brændsel til opvarmning og el) starte allerede kl. 18, fordi der var lukketid kl. 19.45. Den kunne ikke ændres. Der var også ligefrem en plan for bespisning af Fortunens beboere. Den blev der heller ikke brug for.

Foto 36 Parkeringsproblemer, Eremitageløb.
Foto: Arkiv.

April 1946 har foreningen 25-års jubilæum. Der er ikke referat af en fest, men af den tale formanden holdt ved generalforsamlingen i maj. Han takker foreningens stiftere og mange flittige bestyrelsesmedlemmer "uden hvis store indsats vi ikke havde haft så gode kloakker, vandværk, elektricitet og rutebil".

Der er i lange tider klager over vejenes tilstand, de bliver ikke gruset ordentligt. Specielt er der problemer med Trongårdsvej, men her er der også erhvervskørsel, foruden Dyrehavegård både en frugthandler og en vognmand. Der lægges efterhånden op til, at det offentlige skal overtage mere og mere, f.eks. vejbelysning. Det nævnes tit at være ønskeligt, om man kunne få del i "vejmillionerne", der desværre ikke var tiltænkt de private veje.

I maj 1949 var stemningen ved generalforsamlingen særdeles livlig. "Den gode mad og de festlige og fornøjelige taler bragte hurtigt stemningen op på de samme højder som til "jubilæumsmiddagen." (Der faktisk havde fundet sted 3 år forinden!).

I 1950'erne var vores gode gamle navn på området her - Fortunen - i fare for at blive brugt af forkerte. Nemlig af et nyt boligområde, der så måtte omdøbes til Fortunbyen. Dette skyldtes protester fra den ihærdige og lokalpatriotiske bestyrelse. Det kan vi senere generationer af fortunere sandelig kun være glade og taknemmelige for.

At gennemse sådan en gammel mødeprotokol kan forekomme rigtig støvet og træls. De forskellige håndskrifter er mildt sagt ikke lige tydelige og let læselige. Men til min overraskelse blev det alligevel en virkelig morsom oplevelse, og bestemt også meget interessant. Så det kan kun anbefales.

Foto 37 Trongårdsvej/Dyrehavegårdsvej. Foto: Annette Hartung

Fortunens dejlighed

v/ Birte Bang

Mel: Flickorna fra Småland

*Fortunen er for alle os det skønneste vi ved
ja- findes der på hele kloden mon et bedre sted?
En port til Dyrehaven, der næsten er vor eg'n
et egetræ - en restaurant - et fort - ja, og så vej'n.
Fo-ortunen mig her, Fortun mig der, det er vel sød musik
for mange var det kærlighed ved allerførste blik.
Fru Fortuna er gudinde båd' for lykke og for held.
Jo - her er godt at være for legeme og sjæl.*

*Dog, tåler man kun dårligt lugt og syn af hestepær'
så er Fortunen ganske afgjort ikk' et sted at vær'.
Og ynder du slet ikke årligt Er'mitageløb -
så er det ikke her et hus, du ska' gå hen og køb'.
Me-en elsker du f'eksempel Ermelundens poesi
at følge svaneparrets redebygning kan du li',
høre fuglesang ved søen, møde dyr og folk med mer' -
så er her ganske enkelt saligt - og i al slags vejr.*

*Der lurder dog en fare - den ligger ganske nær,
man kan gå hen og blive alt for selvglad hver især.
For hvis vi tror, at Verdens navle just er her hos os,
så kan vi måske glemme, hvordan vi kan vise trods.
Men-n vi håber dem, der bor her, altid vil vær' gode til
at ta' sig af hinanden og skønne på der's held
Gid man her til alle tider vil bevare fryd og fred
og værne om det hele - om FORTUNENS DEJLIGHED*

